1870 ДАИМ ЯХАРГЬЯ В. И. ЛЕНИНА ЦIИ! 1971

В. И. Ленин. (РСФСР художника П. Васильева сурт).
ТАСС фотохроника.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган («СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 48 (4492). | ЕРА, 22 апрель 1971 шу. | Мах 2 кеп. | Газета арадувл 1923 шера денз

«Ленинизм даим дийна, дегIауха хьехам ма хиллара, парте идейни вахара юкъмоттиг, цун беррига революционни хувцамаш дара балха лард хила а хиннай, йолаш а я, хург а я. В. И. Ленина идейни тIехьале зе а зувш, парте ший лоархIамегIа дола декхар лерхI ленински уйлай, ленински методологе ларда тIа коммунизм хьалъяра актуальни проблемаш къестае ховлга».

(Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезда яьча Отчетни доклада тIара).

Владимир Ильич Ленин — из Лаьттан тIарча дерригача халкъашта эггара езагIеи гаргагIеи йола цIи я. Цун вахарцеи гIулакхашцеи ювзаенна я адамий вахара бIарчча замеи XX бIаьшерене вай планета социальни сибата оалангара деш дола хувцамаши. Ший беррига вахар болхлой класс, беррига къахьега халкъ эксплуатацехи Iазапахи мукъадаккхара гIулакха, социалистически революцеи керда коммунистически общество хьалъяреи гIулакха хетадаьд Владимир Ильича.

К. Марксеи Ф. Энгельсеи революционни хьехам тIех хьаькъале дIахо хьабенача В. И. Ленина кердача исторически хьалашка хьежжа дегIа а йоалаяьй, еба а яьй цар теоретически тIехьале. Цун балхашка дIаьхий а даьд къоастам болашагIа вIаштIехьа а даьхэд марксизма беррига керттера доакъош — философи, политически экономи, Iилман коммунизм. Марксизма ганзе дилла гIордаьнна дакъа хилар капитализма тIеххьара стади лаьрхIача империализма хьакъехьарча, кердача тайпара йолча марксистски парте хьакъехьарча Ленина хьехамах, из хьаяра лардаш Iилман наькъаца белгалъяхарах, социалистически революце, ший тайп-тайпарча формашца йолча пролетариата диктатура, социалистически демократе, ахархошцарчеи берригача къахьегамхошцарчеи болхлой класса цхьоагIон, къамий деша хьакъехьарча, социалистически общество хьалъяра наькъий хьакъехьарча теорех.

В. И. Ленина вахари гIулакхаши болхлой классои коммунистически партеи лсаттабеча къовсамах дIакъоастаде йиш йолаш дац. Цо парте хьакъехьара хьехам хьакхелла цэ Iеш, хьа а яьй цу тайпара парти — Советски Союза Коммунистически парти. Цун кулгалца 1917 шера октябре цо яьй, Владимир Ильича аьхачох, «социализмага бода никъ дерригача дуненга дIахьекхаи ший толамаш кхоачалургдола ха гаргакхоачаш латташ хилар буржуазега дIахьекхаи» йола Сийлахьйоккха Октябрьски социалистически революци.

Советски Росса дунен тIа эггара хьалха практически кхоачашйир керда общество хьалъярах йола сийлахь-йоккхий ленински идеяш, хIаьта ах бIаь шерал тIех дола Советски паччахьалкхен истори — уж бакъи вахара низ болаши хилара дола дийна тешал.

Ленински хьаькъала творчески хьинар, цун дIайха дог деттадалар тахан дах Коммунистически парте гIулакхашка, цун съездийи Пленумийи решенешка, советски халкъа карагIдувлача гIулакхашка. Ленински идеяй доллача хIаман тIехь коталонаш йоаха низи уж яхаргйолаш хилари къаьгга хьахьекхар В. И. Ленин ваь 100 шу дизар дерригача дунено деззаро.

Партийни актива собрани

Самардийнахь, 20 апреле КПСС обкома партийни просвещене ЦIагIа Нохч-ГIалгIай областной Грозненски городской партийни организацей актива собрани хилар.

Собрани хьайийлар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина. Сийлен президиуме хержар собране КПСС Центральни Комитета Политбюро.

«КПСС XXIV съезда итогехи областной партийни организаце декхарехи» доклад йир собране КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **С. С. АПРЯТКИНА.**

Пренеех къамаьлаш дир новкъосташа: КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара, КПСС XXIV съезда делегата **Н. Я. Правеньке,** КПСС Шаьла райкома хьалхарча секретара, КПСС XXIV съезда делегата **А. Ч. Осмаева,** КПСС Наьсаран райкома хьалхарча секретара **С. Х. Гостимирова,** Ленина орден лаьча «Грознефть» объединене начальника, КПСС XXIV съезда делегата **В. Б. Назарова,** «Грозвино» объединене начальника **Д. М. Хаматханова,** ТIема гIуллакхерча **Н. Е. Чуть,** Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза оалхазарий ферма бригадира **М. С. Еремкинас,** КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара **К. П. Аристова,** Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона керте латтача **Б. Г. Матаева,** КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара **Д. П. Санькос,** Грознерча № 7 йолча школа директора **О. И. Лебедевас.**

Ше тIанийцача резолюце тIа партийни актива собране бокъонца къоабалйир съезда решенеш, КПСС ЦК политически линии практически болхи, КПСС Центральни Комитета отчетни доклада тIара предложенеши выводаши.

Барригаш раьза а болаш тIанийцар собране КПСС Центральни Комитетага дохьийтача письмо текст. Собране дакъа лоацаш хиннараша цу тIа дош делар КПСС ЦК-ана Нохч-ГIалгIайчен коммунисташ, беррига къахьегамхой парте Центральни Комитета гонахьа кхы а чIоагIагIа кхотаьургхиларахи съезда решенеш кхоачашъяра цар шоай низ кхоберг ца хиларахи.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС-е

КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, профессиональни союзий Еррисоюзни центральни совето соцам тIанийцаб «Юрта боахаме механизаторски кадрай къахьегамâ хьалаш тоадараи уж цига дIачIоагIъялийтараи де дезарий хьакъехьа».

Соцам тIа белгалдоаккх, социалистически юрта боахам дегIаьхувлача даьха толамаш диккаа доккхача даькъе чоалхане техника караерзаьча дуккхача механизаторий эскаро хьинаре къахьегарах даьина беркат хилар. Колхозиий совхозиий производстве юкъмоттигера фигура а хинна дIаэттав механизатор.

Юрта боахаме механизаторий кадрай къахьегама хьалаш дIахо тоадари уж цига дIачIоагIъялийтари духьа союзни республикай Компартей ЦК-аши Министрий Советаши, парте крайкомаш а обкомаш а, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаши облисполкомаши, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство, Союзсельхозтехника, СССР кхыйола министерстваши ведомстваши декхарийла я колхозаш, совхозаш, кхыйола паччахьалкхен юрта боахама предприятеш, хини хьуни боахама, сельхозтехника предприятеш массазарча механизаторий квалифицированни кадраша Iалашъяра даиза даргдоацар де; цар къахьегам вIаштIехьбаккхара боарам лакхбе; укх гаргарча шин шера выработка (гIулакх дара) технически бакъъаь нормаш кийчъе, механизаторий къахьегамах мах телара условей хьакъехьара хIанз лелаш дола законодательство дизза кхоачашделга Iалашде а хIаьта ишта цар чуIеча моттигийи культурно-бытовойи хьалаш тоаде а, цу гIулакха дика кийчдаь чуIе цIеноши, общежитеш, деша даха хьа йоапача берийи дарбан-профилактически учреждениш, кхаш-кара станаш, столовеш, культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа объекташ сихагIа хьалъяра къаьстта уйла тIа а йохийташ.

Трактористашта - машинисташта керда лакхагIа йола тарифни ставкаш оттаяьй. СССР юрта боахама Министерствана а къахьегамеи алапеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Госкомитета а тIадиллад механизированни балхашта тарификаци кийчъелгеи чIоагIъелгеи, цу гIулакха низ болча гусенични тракторашца даьча балхашта лакхагIа йола разрядаш уттае езаш хилар теркал а деш. Трактористашта - машинисташта керда тарифни ставкаш юкъейоалаелга чакхдоаккхаргда 1971 — 1972 шерашка.

Совхозийи кхыча паччахьалкхен юрта боахама предприятейи, хин боахамеи сельхозтехникаи предприятей трактористашта - машинисташта (цу даькъе тракторни, тракторно - полеводчески комплексни бригадай бригадираши бригадирий помощникаши, мастераш - наладчикаш болаш болх бераш а) хIара шера кхы тIа а, алапи а долаш, отпускаш тела оттаяьй цу боахаме цахаддаш болх беш яьккхача ханага хьежжа:

мехка европейски даькъа Къилбаседерча, СибарегIеи, Дальни Востока, Казахстана, Урала, Поволжья целинни районий моттигашка цахаддаш 3 шерал тIех болх баь стаж хилча дIахорча хIара шера шишша ди, цхьа бакъда, балха 6 денал тIех йоацаш;

вокх юхейисача районашка цахаддаш болх баь 3 шерал тIех стаж хилча — дIахорча хIара шера цхьаша балха ди, цхьа бакъда, 6 балха денал тIех доацаш.

Цахаддаш болх баь стаж хиларах кхы тIа а телаш йола отпуск хьалхагIа СССР Министрий Совета соцам тIа оттаяь хиннача отпускал совгIа тел. Уж лакхе белгалъяь кхы тIа а телаш йола отпускаш эца бокъо луш, йолча балха стажа юкъе дIалоархIийла 1968 шера 1 январе денз болх баь ха.

Оттадаьд, совхозашкеи кхыча паччахьалкхеи юрта боахама предприятешкеи, хин боахамеи сельхозтехникаи предприятешка механизированни балхаш деш болча трактористашта - машинисташта цар гунахьа доацаш бIарччача сменагIа болх сеца латтарах телаш бола мах, кхыча балхаш тIа царех пайда эца тар ца делча, 1971 шера 1 июле денз, III разряда тракториста - машиниста повременщика тарифни ставках боагIачох ах лоархIаш телаш хилар.

Даиза даргдоацаш лаьрхIад, колхозашка, совхозашка, паччахьалкхен юрта боахама кхыча предприятешка, хини хьуни боахама а сельхозтехника а предприятешка трактористаш - машинисташ болаш — маIача наха 20 шерал кIезигагIа боацаши кхалнаха 15 шерал кIезигагIа боацаши—болх баьча наха къоаналла уттадеш дола пенсеш царна ларах, трактористаш - машинисташ болаш цахаддаш болх баьча моллагIча 5 шерах бокъонца дола бетта юкъера алапи а лоархIаш оттаделга.

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

КПСС ДЕЛЕГАЦИ СОФИЕ

СОФИЯ, 19 апрель. (ТАСС спец. корр). БКП X съезде яхача Советски Союза Коммунистически парте делегацена керте латта КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи делегаце членаши — КПСС ЦК Политбюро член, Украински ССР Министрий Совета председатель В. В. Щербицкий, КПСС ЦК член, КПСС ЦК отдела заведующи К. В. Русаков, КПСС ЦК членалла кандидат, КПСС Новгородски обкома хьалхара секретарь В. Н. Базовский, КПСС ЦК член, НРБ-ера СССР посол А. М. Пузанов — тахан Георгий Димитрова мавзолее а баха, венок юллаш хилар.

Венока цIеча ленташ тIа даь йоазув да: «Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама гIорваьннача деятела, болгарски халкъа сийлахьвоккхача воIа, Советски Союза тешамеча доттагIчоа Георгий Димитровна БКП X съезде енача КПСС делегацегара».

Новкъост Л. И. Брежневи делегаце членаши София центрага хьожаш хилар. Улицашкеи майдашкеи халкъа Болгаре столицерча эзараш болча къахьегамхоша безаме, цхьатарра детташ тIоараш а долаш тIанйбора советски хьаьший.

«Кортамукъале енача Советски эскара баркал оалаш долча болгарски халкъагара» — кхера хьожхаш даь йоазув да. В. И. Ленина цIерагIча бульваре рча сийлахьйоккхача монумента ларда тIа. Тахан укхаза хIара болгарина дега еза йолча моттиге хиннаб новкъост Л. И. Брежневи КПСС делегаце членаши.

Фашизмана духьала лаьттача къовсаме лийгача турпалашта дегIача памятника хьалхашка, зизаш даккхар нов. Л. И. Брежневеи КПСС делегаце членашеи. Майра болгарски патриоташ дагабохарца цар сий деш цхьан минота йист ца хулаш сабар дир советски хьаьшаша.

Пятилетка фонде—255000 сом

Коллективни къахьегаме хьинар ураоттадеш дола доккха цIей а хинна дIаэттар КПСС XXIV съездеи В. И. Ленин дагавохара дени сийна 1971 шера 17 апреле даьча Еррисоюзни коммунистически субботника ди.

Цу дийнахь Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша хьахьекхар шоай боккха сакхетами организованности. Ударни коммунистически вахте эттача 48 эзар болхлочо 918 эзар сома маьха продукци кийчъяьй.

17 апреле 58000 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад мехкдаьтта доахараша. Энергетикаша 11 миллион киловатт - сахьат электроэнерги яьккхай. Мебельщикаша 26.5 эзар сома маьха продукци кийчъяьй. ХIамаш тегараша йохка торговле дIачуенай 56 эзар сома маьха кийча изделеш. Пищевикаша чаккдаьккхар 29 тонн дулх; хьайир маршех йола 10 тонн хIамаш, консервни продукце 50 эзар банка, 8.6 тонн кондитерски изделеш, дуккха кхыйола продукци.

Коммунистически субботнике дакъа лаьцар 29 эзар болча гIишлошъераша. Цар кхоачашдир бIаьш эзараш сомий маьха тайп-тайпара гIишлой - монтажни балхаш, шоаш даьккха 48 эзар сом раьза хчина пятилетка фонде дIачутел.

Еррисоюзни юкъарча къахьегама вахте шоашкара доаггIаш дола дакъа лаьцар автомобильни, машиннаькъа, фегарча транспорта болхлоша, юрта боахама къахьегамхоша.

17 апреле республике хиннача субботнике дакъа лаьцараш верригаш а 160 эзар саг вар. Цар даьккха 255 эзар сом йисалагIча пятилетка фонде дIачулуш да.

Ди догIа делхаш хилар бахьан долаш кхоачашданзар моттигаш цIенъе-хозъе лаьрхIача балхех цхьадараш. 17 апреле къахьегама вахте дакъа ца лоацалуш бисараша хьатIадоагIача шоатта дийнахь 24 апреле коммунистически субботник де лаьрхIад.

Биъ бетта план кхоачашъяьй

КПСС XXIV-ча съезда решенеш вахара юкъе а кхухьаш шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара еррига шоай торонаш оарцагIъяьхай Грозненски «Индпошив» фабрика хIамаш тегараша. Цу даькъе социалистически яхье яьннача цехий, участкай коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай А. Н. Ульянсва керте латтача № 8 йолча модай ателье коллективо. Товарни продукци арахецара биъ бетта план 18-ча апреле кхоачашъяьй ателье хIамаш тегараша. Укх юхедисача деношка планал совгIа эзараш сомий маьха бахача наькха заказаш кхоачашдергда цар. Царел дукха тIехьа ца юсаш къахьег А. И. Кофтун керте латтача цеха коллективо. Цо тIабоагIача бетта чотагIа къахьег 19-ча апреле денз. Ишта да шаккхе цеха хIамаш тегараша дезача цIейна— ЦхьоалагIча майна кийчлу къахьегама совгIат.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬАЖКIИЙ ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАР ДУХЬА

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕ ДАКЪА ЛАЬЦАРАША РЕСПУБЛИКЕРЧА БЕРРИГАЧА ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРАШКА, МЕХАНИЗАТОРАШКА, КОЛХОЗХОШКА, СОВХОЗИЙ БОЛХЛОШКА, ЮРТА БОАХАМА КУЛГАЛХОШКЕИ СПЕЦИАЛИСТАШКЕИ ДАЬ КХАЙКАРАЛ.

Деза новкъостий!

ЦIаккха ца яьржача тайпара боккхача низаца яхь яьржай берригача мехка йисалагIча пятилетка хьалхарча шера тIанийца планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдар духьа. КПСС XXIV съезда решенеша дегаш гIоздаьха болча республика юрта боахама къахьегамхоша, цу яхьа юкъе а баха доккхий декхараш тIанийцад, уж кхоачашдар духьа шерра къовсам боаржабаьб.

Парте XXIV съезда Директиваш тIа йоах, ялат дукхагIа доаккхилга кердача пхе шера юрта боахам дегIабоалабара юкъмоттигера проблема йолаш юс, из кхоачашдара никъ—хIара колхозеи совхозеи хьувкъам лакхбар. Парте хьехамаш кхоачаш а деш, республикерча ялаташ леладераша шоашта хьалхашка доккха декхар оттадаьд: 1971 шера юкъера лаьрхIача хIара гектара ялата культурай хьувкъам 21 центнерага кхоачаш лакхбе, хий дехкача лаьттай хIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа доацаш гурахьа дув ялаташ, 45—50 центнер хьажкIаш, 40—50 центнер дуга гулде. Беррига гулдеш дола ялат 475 эзар тоннага дIакхоачаде.

Из декхар кхоачашдара даькъе къаьстта моттиг хетаи республика хьалашка лакха хьувкъам телаш йолча хьажкIашта. Из бакъду вай говзанчий—хьажкIаш леладерий опыто. Масала, 1970 шера «Джалка» совхозерча Б. Саидова звенос 107 гектар долча лаьттан хIара гектара гIара 56,1 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккхар, «Шалинский» совхозерча С. Абдуллаева звенос хIара гектара тIара—40 центнер, «Лермонтовский» совхозерча Б. Матаева—43, XX партсъезда цIерагIча Сунженски колхозерча Н. Шеховцова—45, цу района «Путь к коммунизму» колхозерча Г. Костюченкос—36,1. «Горец» совхозерча У. Газмагомадова—35,5 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккхар.

Ялаташ леладерий доккхача декхарои сийлахьча гIулакхашеи вай декхарийла ду ялатийна лаьрхIа хьажкIаш, силос, моша доакъар дукхагIа хьувкъадараи кийчдараи йолча резерваех биззагIа пайда эца. Хоадам боллаш дола шоай дош ала дезаш ба механизатораш.

Республике вIашагIъеллай хьажкIаш лелаю 200 гаргга механизированни звено. ХIанз, ялаташ дIадувча укх деношка, хьажкIаш лелаераштa юкъе шерра яхь яьржай КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦIе байракх яккхар духьа. Из тергья кулгашца къа ца хьегаш е геттара кIезига хьегаш лоаманна юхерча районашкеи хий дехкача лаьтташкеи 150—200 гектарах хIара гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш, хIаьта вокх юхейисача районашкеи хий ца дехкача лаьтташкеи—хIара гектара тIара 35 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьхя хьажкIаш яьхача, лоаманна юхерча районашкеи хий дехкача лаьтташкеи 200—250 гектарах хIара гектара тIара—400 центнерал кIезигагIа йоацаш, вокх юхейисача районашкеи хий ца дехкача лаьтташкеи — хIара гектара тIара 250 центнерал кIезигагIа йоацаш силос яьккхача механизированни звеношта. ПланагIчул лоxагIа хила беза продукци яккхарга дIабода мах.

Оаха, республикански совещане дакъа лоацараша, хьажкIаш лелаераш, юрта боахама специалисташи беррига болхлойи тIахьех хьажкIий хьувкъам лакхбар духьа массанахьа а цхьатарра дIайолаеннача яхьа юкъе дакъа лаца а 1971 шера яхьа условешка оттадаь хьокхамаш кхоачашдаь ца Iеш, тIеxкхоачашделга вIаштIехьдаккхара а.

ХьажкIаш, къаьстта а ялатийна лаьрхIараш, дIаюш дола лаьтташ хIара колхозеи совхозеи дуккха а дукхагIа хилийта дезаш лоархI оаха. Ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIаера дикагIа дола лаьтташ къоастаде а хIаьта уж дIаера болх ше керттерча даькъе квадратно-гнездовой хьисапе, цу цхьан ханна гранулированни суперфосфат а тохаш чакхбаккха а беза. Хий дехкача лаьтташка тIоадал чуйолийташ хий дилла, ялаташ дIаделе хьалхагIа лаьтта бокъонца кийч а даь Iодилла деза. Вегетаци йолча юкъагIа шозза-кхоззачул кIезигагIа доацаш хий дилла деза мугIараштa юкъера лаьтта цамца ца доаккхаш ца а дуташ. Кхашка деча балхашта техника кийча йий бокъонца хьажа, механизированни звеньяшта тоъаш йоаца машинаш Iалашъе. ялатийнеи силосаи лаьрхIа хьажкIаш дIайийна деррига лаьтташ юххьанца денз чуэццалца йолча хана массазарча звеньяшта тIачIоагIдаь кулга вIаштIехьдаккха деза. ХIара звенье хьувкъама а из кхебарга дIайолачуи а учет лелаелга Iалашде деза.

ХьажкIаш кхеяра технологически карташ кийчде, цар тIа керттера агротехнически мероприятеш, балхаш чакхдахара ханаш, къаьст-къаьстача операцешта дикала хьокхамаш, удобренеш тессара, гербицидаш юкъекхахьара нормаш, дIабаха къахьегам белгалбе беза. Моральнии материальнии стимулех биззагIа пайда эца, наряд йоацаш къахьегамах мах телара система шерагIа юкъекхахьа, бетта цкъачул кIезигагIа йоацаш яхьа итогаш е, уж шерра дIайовзийта еза.

Ма могга дукхагIа механизаци е еза хьажкIаш кхеяра балхашта.

Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бара хьажкIаш лелаеча механизированни звеньяшта хиланза даргдоаца хьалаш хилийта деза колхозийи совхозийи кулгалхоша, даим йоаггIача тайпара цар терко е а белгалъяьча рубежашка кхачара царна практически новкъостал де а деза.

ХьажкIий хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсамо лаьтташ леладерашкара дIадехаргда чIоаггIа низаш оарцагIдоахилга, денна тIегIертта болх белга. Тхо дог гийша да, юрта боахама беррига болхлой, цаI санна, цу доккхача гIулакха юкъе гIоргхиларах а 1971 шера юртбоахама культурай, къаьстта а хьажкIий, лакха хьувкъам кхебергхиларах а.

ЛЕНИНА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА

В. И. Ленин ЦIеча майда тIа ва Всеобуча бIун цIей долча хана. Къамаьл деш ва Т. Самуэли.
1919 ш. 25 май. Москва. ТАСС фотохроника.

ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ЕЗА ЦIИ

«Боккъонца сийлахь - доккхеи турпалеи дола пролетариатах мел доалла дерригa хIама — кхерам боаца хьаькъал, аьшка, сетталуш боаца, дерригнех чекхбувла лоIам, лоамаш меттахьа доахаш йола революционни дог-уйла, наьха творчески низех боарам боаццаш тешаш хилар, Iалаьмате йоккха организационни гени — из дерригa а доаллаш хиннав Ленин...» («Партега, беррригача къахьегамхошка» яхача РКП(б) ЦК Кхайкарал тIара).

* * *

«Ленина гIулакх дIахо дихьад цо вIашагIъеллача парте. Цунна тIаэттад атта доаца, цхьабакъда сийлахь дола декхар—лергйоаца Ленина идеяш, даим яхаргйола цун уйлай тIехьале вахаре кхоачашъяр. ХIаьта вай парте—Советски Союза Коммунистически парте — сийленца кхоачашду из декхар...» Л. И. Брежнев.

* * *

«Марксали Энгельсали тIехьагIа пролетариата революционни сакхетам дегIабоалабара массарел дукхагIа даьд российски коммунистически парте, эггара хьалха Ленина». Димитр Благоев, болгарски дунен халкъашта юкъерчеи коммунистически болхлойи болама гIоргаьнна деятель.

* * *

«ТкъоалагIча бIаьшеренга, хIаьта иштта дIахорча бIаьшеренашка бода никъ вдамленна хьагойтаб Ленина». Изабелла Блюм, Машара Дерригдунен Совета Президиума член.

* * *

«Ленина дерригa вахар хетадаьдар адамий керда общество хьакхоллара». Ральф Фокс, писатель, коммунист. «Ленина жоп делар са хаттара: «Фу де деза?» Ленина балхашка корадир сона адамлено сел дукха лийхар — вахара бакъдер...» Иоганес Бехер, поэт.

* * *

«Ленин — пролетарски революце сийлахь-воккха хьехархо ва... Даим вахаргва Ленин». Хо Ши Мин, вьетнамски дунен халкъашта юкъерчеи коммунистически болхлойи болама гIоргаьнна деятель.

* * *

Ленина лаьттен тIа эггара хьалха вахаре кхоачашдир дукхача хана денз дагалаьтта хIама.

Цун хьехам, цун гIулакх — вай заман юкъмоттиг. Иштта хетт Пакистане бахача миллионаш болча са вежараштa». Фаиз Ахмад Фаиз, поэт, «Халкъашта юкъера машар чIоагIбара» дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреат.

* * *

«Владимир Ильич Ленин! Дукха шераш да оаха дог гIоздаьнна ладувгIа цу зовнерча эрсий цIерага.

Ленин! Дерригача дунен пролетариата из цIи ек революцена бола тIехьехам санна...» Ундзо Тагути, японски болхлой болама деятель, Коминтерна III конгресса доакъашхо.

* * *

«...Ленина генена йола сийлахьйоккха монумент я Советски Союз» Уильям З. Фостер, американски дунен халкъашта юкъерчеи коммунистически болхлойи болама гIоргаьнна деятель.

* * *

Сийле а ховстам а хилба пролетарски революции социалистически паччахьалкхеи хьакхеллача Владимир Ильич Ленина». Луис Корвалан, Чиле Коммунистически парте Генеральни секретарь.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 22 апрель, 1971 шу.

ЛЕНИНСКИ КЪАМИЙ ПОЛИТИКА КОТАЛО

Владимир Ильич Ленина вахари гIулакхаши белгала эпохальни событи я. Ленина цIераца, цуьн хьехамца айхха ювзаенна я Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце котало, вай мехка социализм котьялар, дунен социалистически содружество хьахилар, коммунистически, болхлой, къамийкортамукъален боламаш чIоагIа айдалар.

ЧIоагIа дукхаезаши лоархIаши йоах В. И. Ленина цIи дукхача къамех латтача советий Мехка халкъаша, цу даькъе Октябрьски революце керда вахар денача, лоацача исторически юкъагIа экономикен культурен дегIаккувлара, материальни торо лакхъяра даькъе Iалаьмате доккхий толамаш даьхача Нохч-ГIалгIай халкъо а.

Вай парте ше лелаеча къамий политикаца ларде сухай къамаши народносташи шоай мукъагIеи цхьатарра бокъонаш йолаши хилар, вай мехка коммунизм хьалъеча. цхьана къа а хьегаш шоай экономикен культурен дегIаккувларца къамийи народностийи бокъонца йола нийсхо Iалашъяр санна йола ленински принципаш.

Революци ялалехьара Нохч-ГIалгIайче Къилбаседа Кавказерча тIехьайнсача районех цаI хиннай. Цхьаккха политически бокъо йоацаш, йоазув-дешар ца ховш хиннаб нохчийи гIалгIайи. Геттара къеча, мецача вахаро, лазараша хIалак хинна дIабоалача дIакхоачабаь бар уж.

Революци ялалехьарча ерригача Нохч-ГIалгIайчено миллион тоннага кхача мегаш мехкдаьтта доахар, йоккха йоаца массехк фабрично-заводской предприятияр технически кийчо геттара эсала а йолаш.

Кхы дикагIа дацар лаьттах хьагаш хиннача юрта боахамера хьал а. Лаьттаех цхьа дакъа царизмо дIалаьцадар, хIаьта вож дакъа лоамарошха болча чиновникаштен эпсараштен деннадар, хIаьта царна меттел цу тIеххьарбараша царизмана новкъостал дора нохчийи гIалгIайи къахьегамхой лоалла лоаттабара. Кулакийи дьнна керте латтарийи доалахьа 200—300 десятин лаьтташ хиннача метте, лоамарошха болча къахьегамхой доалахьа дацар ах дисятина е дисятина кхоалагIа дакъа мара.

Сийлахь-боккхача Октябро паргIато, сердал, ираз дера нохчашхеи гIалгIашхеи болча къахьегамхошта, Россерча дерригача кхыча халкъашта а санна. Социалистически революце лечара даькхад нохч-гIалгIай халкъ, шийн талант хьаьккха новкъостал дир цунна, хьалхьоадир цун доккха творчески хьинар.

Коммунистически парте кулгалца, дукхача къамех латтача вай Даьхен халкъаша, эггара хьалха сийлахь-доккхача эрсий халкъо, новкъостал а деш, лоацача исторически хана цун вIаштIехьдаьлар шийн экономикен культурен тIехьайнсар дIадаккха, коммунизма шерра новкъа даьлар из. Нохч-ГIалгIайчу социально-культурни эргалонаш йир советски халкъо, мехка индустриализаци, юрта боахама коллективизаци, культурни революци ейга чулоацаш хинна, социализм хьалъяра ленински план кхоачашъяр духьа лоаттабаьча къовсаме.

Нохч-ГIалгIай халкъа, дегIадахара гIулакха тIехьадисача кхыча халкъашта а санна, новкъостал даьд массе оагIорахьара — машинашцеи механизмашцеи, керда промышленни предприятеш хьалъярца, квалифицированни кадращца.

Тахан дегIаена индустриальни социалистически республика а хинна дIаэттай Нохч-ГIалгIайче. 1970 шера 80-зза совгIа йоккхагIа хилар республике промышленни производства объем. Доаккхаш дола мехкдаьтта 1970 шера 20 миллиони 273 эзари тоннага дIаккхаьчар, газ — 4 миллиарди 252 миллиони кубически метрага, электроэнерги 3 миллиарди 169 миллиони киловатт-сахьат.

Советски Iаьдал латтача шерашка республике хьалъэттай бIарча промышленни комплексаш — городашка Назрание, Аргуне, МалгIабике, Гудермесе, болхлой поселке Горагорске, Карабулаке.

Цу цхьан ханна шийн доакъошхошка диллача интернациональни йола болхлой класс, хьалкхеный промышленни производства организаторийи специалистийи кадраш, цу даькъе нохчаштеи гIалгIаштеи юкъера а. Масала, «Электроинструмент» яхача назрановски заводе къахьегаваш керттерча даькъе гIалгIай кагирхой ба. Город Аргунерча «Пищемаш», шекар деча, аьшкабетоьни конструкцей заводашка, ТЭЦ-е балхаш ду дукхагIа бараш нохчий ба.

ХIанз республике вIашагIбеллаб хIанзарча техникаш Iилмана карагIдаьннарийи ларда тIа дегIаухаш бола дукхача доакъоех латта социалистически юрта боахам.

1970 шера ялата культурай, сома баьцадаарий лакха хьувкъам кхебир, дийбад доахан, лакхъеннай цар продуктивность.

Республика халкъа боахам дегIабоалабара кхы а дукхагIа аьттув болаш йола перспективаш хьаеллалу кердача пятилетке. Республике хьаеш йола промышленни продукци 43—46 процент дукхагIа хургья 1971—1975 шерашка. Доаккхаш дола мехкдаьтта 25 процент дукхагIа а хинна, 1975 шера 25 миллионага дIакхоачаргда, газ — 8 миллиард кубометрага.

Юрта боахама даькъе дIахо дукхагIа яха лерхI лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ. Масала, шера юкъера лаьрхIача доаккхаш дола ялат 1971—1975 шерашка 474 эзар тонн хургда, 1966—1970 шерашка даьхача 422,5 эзар тоннана меттел, хIаьта 1975 шера 503 эзар тоннал кIезигагIа доацаш доаккхаргда из.

Боахаме доахача доккхийча толамаша овлангара дена хийцай къахьегамхой вахара, быта, мировоззрене еррига уклад, тоадайнтад дерригa материальни духовни низаш.

ХIанз 500 совгIа общеобразовательни школашка а болх беча юртарчеи кагирхой школашка а дешаш 300 эзар гаргга дешархой ба. Шиъ лакхерчеи 12 юкъерча специальни дешара заведенешка дешаш 27558 студент ва. Республике ва 1768 Iилман болхло, царех 21 доктори Iилмай кандидати.

Республике болх беш я 76 больница, 249 унахцIеной пункт, 274 фельдшерски пункт. Цар чу болх беш ва 1500 совгIа лори 5000 совгIа юкъера медицински болхлой.

Республике я паччахьалкхеи филармони, шиъ драмтеатр, музыкальни училище, 4 музыкальни школа, эзар совгIа клуб, киноустановкаш, кинотеатраш, библиотекаш, и. кх. дI. ХIара шера дукхагIа хул культурно-просветительни учрежденеш.

ИйслагIча пхе шера планагIа хьалдаь даргда республикански драмтеатр, широкоэкранни театр, цирк, Москва — Грозный радиорелейни лини.

Республика массе мIинге я телефон, телеграф, радио, телевидени, Московски телевизиони передачашка хьеж Нохч-ГIалгIайчу баха нах. Нохч-ГIалгIайчура еррига колхозаши совхозаши электрификаци яь я.

СССР халкъашта юкъера вежарашха дола доттагIал — советски общество дегIаккувла хьаст. Вай цига дерригa къамаш политически цхьатарра бокъонаш йолаши суверенни да, цар вахар цхьан политически экономически ларса тIара дегIаухаш да, цхьатарра кхоачашду цар материальни духовни хьашташ, дерригa къамаш ленински парте кулгалца коммунизмага долх.

Советски наха интернациональни кхетам балара, царна юкъерча гIулакхийи новкъосталеи декхар кхоачашдара лард я вай общественни рузкъа дебадар. Советски паччахьалкхен низ чIоагIбар духьа хьинар ца кходеш цар цхьана хьега къа.

Тайп-тайпарча къамех бола нах беркате къахьегаш болча хана царна юкъе айхха бувзамаш хиларо сакхетам чубоссабу къамани интернациональни хьашташ юкъара хиларах. Из я советски къамаш вIаши гаргадахарен къахьегамхошта социалистически интернационализма, доттагIала, вошала уйла дег чу йоссарен лард.

Республикерча моллагIча производственни коллективе а даха вай хьежача, бIаргагургба барттайна къахьегаш боахка нохчий, эрсий, гIалгIай, украинцаш, эрмалой, гуржий, жугатий а татараш а, гIумкийи аварцаши, лезгинаш а азербайджанцаш а, черсийн хIирийи, гIалмакхой а негIий а, мордвинаши чувашаши...

Октябрьски революце ордец лелаеча алхха цхьан «Красный молот» заводе болх беш ба 36 къамах бола викалаш. Болхлой боккха цхьа дезал ба из. Укхаза халкъий интернационализми доттагIали гучадоал тIа-тIа боккхагIа хулаш боагIача коммунистически къахьегама тIехьарча боламе, цига тайп-тайпарча къамех болча наха денна шоайла вIаши новкъостал ду къахьегаме. Цига ба коммунистически къахьегама ударникаш строгальщикаш С. С. Афонин, М. Д. Татиевский, токараш В. С. Гукасов, М. И. Борзилов, сборщикаш В. И. Шушпанов, Ю. А. Чувола, котельщик Н. Г. Рыженков, аьшкапхьараш В. М. Наниев, И. А. Ибрагимов, дукха кхыбараш. Цар шоашта сийлахь декхар тIалийцад болх бу кагирхой, моллагIча къамах бале а, болх бе Iомабе, сихагIа професеш Iомаяра, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяра, хIаман кхом баран хьурматдаран новкъостал де.

БоккхагIчаргара Iомалуш болча заводской кагирхоша дика къахьег. Хьалха латт комсомольцаш: В. Шинкарев, Р. Шамсутдинов, В. Мануков, Х. Эдилсултанов, В. Строценко, П. Пудникова, Н. Агейши, М. Давиденко, Р. Башлаева, В. Резванова, В. Сусуркаева Н. Насуханов, дукха кхыбараш.

Грозненски района № 3 сомийбаьцадаарий совхоза коллективе цхьана къахьегаш ба 21 къамах бола викалаш. Совхози производстве хьалха латт эрсе М. Ширяева, украинка М. Сидорова, эрмало С. Каграмонян, нохчо М. Махмудов, гIалгIа А. Абатаева, молдаванка Н. Нирознак, гIумке Ф. Курбанова, кхыбараш.

Дукхача къамех латтача Нохч-ГIалгIайчен халкъаша шоай вахара опытах дика кхетабаьб вежарий доттагIало еча воздействе низ. Ираз дола, паргIата вахар деннад царна цо. Ленински халкъий доттагIалах гу царна дIахо шоай хIама тоалургхилара йола тешаме гаранти. ХIаьта цар из бIарга са санна лора а ю.

Парте XXIV съезда ше КПСС ЦК Отчетни доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева белгалдаькхад: «Парте дIахо а чIоагIъергья Советски Социалистически Республикай Союз, социалистически къамий хIама тоадаран тIа-тIа дукхагIа уж гаргадигаран тIаберзабаь ленински никъ лерргIа чакх а боахаш. Парте дIахо а кхетабергба къахьегамхой социалистически интернационализма уйланца, национализман шовинизман гIулакхаш, шийн къамал дIахордараш ца лархIар, моллагIча тайпара яле а сонтал гоама хургйолча уйланца, дерригача къамийи народностийи кIоаргга сий дара уйланца».

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
исторически Iилмай кандидат.

В. И. Ленин болхлой - кхалнаьха хьалхарча Ерригроссийски съезда делегаткашта юкъе.
РСФСР искусства заслуженни деятела П. В. Васильева дилла сурт. ТАСС фотохроника.

БАЬЧЧА ВАСКЕТАШ — КАГИРХОЙ ГIУЛАКХАШЦА

Къахьегам дукхабезар, знанешта тIакхер, идейно дог тийша хилар, патриотически денал, интернационализм — советски кагирхой уж дерригa дика гIулакхаш — ленински васкеташ цар дизза кхоачашдеш, сийлахь-воккхача Ленина хьийхача тайпара болх беи бахеи гIерташ уж хилара дола доккха дика тешал да.

Ленина, партена хетадаь да тахан вай республикерча къонача тIехьен цIенача дег тIара доагIа дешаш.

Хьамсара, шоай дулхах-цIех дола гIулакх санна тIаэц комсомольцаша, беррига кагирхоша парте XXIV съезде яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа белгалдаьха декхараш, къоабалду советски халкъа вахара материальни культурни боарам кхы тIа а дикка айбара тIадерзадаь гIулакхаш.

Парте съезда решенеша керда творчески инициатива, хьинар чудоссаду кагирхошта. Цар массе оагIорахьара хьаллоац производства экономически эффективность лакхъяра, къахьегама овсарле айяра, арахецача продукце дикал тоаяра тIаерзаяь починнаш.

Укх тIеххьарча шерашка кагирхоша лелаеча яхьа эггара эффективнегIа, эггара массови форма а хинна дIаэттай Ерригсоюзни Ленински зачет.

Доккхий къахьегама толамаш даьхад, шоай къаьст-къаьста а коллективии а декхараш дикка тIеххкоачашдаьд эзараш болча кагийча нахеи мехкарашеи, зачета юкъе хьинаре дакъа лоацараша, бIаьш йолча комсомольско-кагирхой коллективаша. Цар гIулакхаца хьахьекхад, комсомола III-ча съезде ше къамаьл деш Ленина денна васкеташ шоаш сийленца кхоачашдеш хилар.

Ерригача республике довзаш да Старопромысловски буровтохара балхий управлене № 700 йолча бурув деттача комсомольско-кагирхой бригада, Гудермесски района «Кавказ» колхозерча СССР Лакхехьарча Совета депутата Я. Арсанбиева бригада, Шаьла района Куйбышева цIерагIча колхоза № 3 йолча шурийтоварни ферма мехкарий коллектива башха-дика гIулакхаш. Цар а кхыча а кагирхой коллективаша бокъонца хьахьокх къахьегамцара коммунистически гIулакхаш, кагирхошта къахьегама кхетам балара школаш шоаш хилар.

Тахан комсомольско-кагирхой сменашка, бригадашка, звеньяшка толаме къахьегаш ба республика промышленний юртбоахамеи производства балха боахка 40 процент хIана бац аьнна бола кагий нахи мехкарийи.

Iилма-технически революци чIоагIгIа дегIаухача хьалашка комсомоло шийн эггара хьалхара декхар лоархI технически прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацилгах. Цу балха керттерча лостамех цаI хилар «КПСС XXIV съезда—къоначар говзали хьинари» яхача хьажарах-конкурсах. Цига дакъа лаьцар 15 эзар гаргГача къонача болхлошеи колхозхошеи, инженерно-технически болхлоша, студенташа, профтехобразоване училищай дешархоша.

Хьажар доладеннача юкъагIа предприятейи учрежденейи рационализацеи изобретательстваи дешашта йолча бюрошка 15 эзар совгIа предложени кхаьчай производства къонача новаторашкара. Царех вIхха цхьа дакъа халкъа боахама юкъедахьаро енна экономически эффект 2 миллион сом хилар.

Хьажара-конкурса юкъагIа пхи эзар совгIча зIамигача сагои йоIои квалификаци лакхъяра курсаш чакхъяьхар, 12,5 эзар къонача производственника шоай разрядаш лакхъяьй.

Профессиональни говзал лакхъяра тIаберзабаь болх дика чакхбоах Грозненски химически комбината комсомола комитето. Укхаза хьалха латтача опыта 12 школе шоай квалификаци лакхъяьй 326 къонача болхлочо. ХIара шоллагIвар хIана вац аьнна вола къона химик 2—3 балха моттиге болх бе бокъо енна ва.

«Малгобекнефть», «Сунжанефть», «Октябрьнефть», «Старогрознефть» мехкдаьттеи гази доахача управленей комсомольски организацешка вIашагIтеха экономе фонд хьаяьй, хIаьта хIанзле а цунна юкъеяхай планал совгIа даькхача мехкдаьтта 70 эзар тонни из чакхдоахаш хьаяьча продуктай 15 эзар тонни.

Республике къаьнагIа йолча Старопромысловски мехкдаьтта районерча кагийча нахеи мехкарашеи кходаьча ахчан чотах Хаян. Кертерча мехкдаьтта доахача моттиге хьалъяьй буровой № 64. Уж дерригa гIулакхаш доккха дакъа а хиле республика кагийча чаьхеи мехкарийи «Комсомольски экономе фонда» чудолх.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара шоаш беча балха тIа республика комсомольски организацешта массаза а холу боккхагIболча новкъосташа коммунисташа, къахьегама ветеранаша, производстве хьалхалаттарашеи новаторашеи ду новкъостал, дас ванна еш йола йоакхо.

Къахьегама ветеранаша—красномолотовцаша кхайкарал даьчул тIехьагIа республике тIа-тIа шерагIа баржаш латт хьехам телача боккхагIбарий болам. БIаьш болча шоай воспитанникашта доккхача къахьегама вахаре бода никъ хьийхача болхлой класса, колхозни ахархой къахьегама турпалий башха-дикача гварде чIоагIгIа сий деш дола тхо дег тIара баркал ца аьлча Iелац Социалистически Къахьегама Турпалашта Н. А. Эсмухамбетовна, Л. Э. Барахоевайна, «Красный молот» завода токара К. М. Шияновайна, Наурски района Ленина цIерагIча совхоза механизатора Б. Белаловна, дукхача кхычарна.

Укх деношка Москверча къонача къахьегамхой инициативагIа республике шерра яржаш латт социалистически яхь «Пятилеткана—къоначар хьинаре къахьегам, говзал, керда лехараш» аьнна девиз а йолаш. Комсомольски собранешка, комсомольско-кагирхой коллективай собранешка цIаькха хьож хьалхагIа тIаийца хиннача социалистически декхарашка. Кагирхошта хетар цаI да съезда сийна лелаьча яхьа темпаш лох ца а йолийташ—ийслагIча пятилетка хьалхара шу ударни лархIар.

П. ГРОМОВ,
ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь.

Къаьстта тхона боча ди

КПСС XXIV-ча съезда решенеша доккхийи бехктокхамеи декхараш хьалхашка оттаду вай мехкарча мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста болхлошта. 9-ча пятилетке чакхдоаха мехкдаьтта 1,5-зза дукхагIа хила деза, хIаьта цу шерашка къахьегама овсарле иштта 1,5-зза лакхъяла еза. Уж декхараш дизза кхоачашдара хьинаре дакъа лаца деза В. И. Ленина цIарагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо, цунца цхьана тха центральни газофракционирующи установка технологаша а. Хьалхашка латта декхараш бехктокхаме хилар кхета а деш юхьанца ден лакхача къахьегама толамца дIаболабаьб оаха тхоай болх укх шера. Цхьа бутт дIабахийтабац бетта план тIехххоачаш ца еш.

Тахан вай мехкарча къахьегамхоша, царца цхьана тха установка технологаша деаду В. И. Ленин ваь деза цIей. Из ди къаьстта тхона боча да. хIана аьлча, В. И. Ленина цIераца ювзаенна я тха завода коллектива цIи. Цудухьа цу денна къахьегама совгIаташ кийчдара еррига шоай торонаш оарцагIъяьхаяр завода установкай, цехий, участкай коллективаша. Царна юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш укх таханарча дезача денна къахьегама совгIат кийчдарах доккхал ду тха установка технологаша.

Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара хьалхарча биъ бетта план пхелагIча апреле кхоачаш а яь, таханарча денга кхачалехьа планагIа лаьрхIачул совгIа арахийца продукци эзараш тоннаш я, чакхдоаккхача мехкдаьттага дIабода мах дикка лохбарах паччахьалкхенна кходаьд бIаьш сомаш. Цул совгIа духхьал укх дIабахача кхаь бетта кхоь электроэнерги, Iи, технически хий, мехкдаьтта продукташ эзараш сомий маьха я.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цун керттера дар да къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар, цхьа дезал санна барт тайнача установка технологаша хьинар кхо ца деш къахьегар.

Укх апрель бетта ши цIей да тха установка технологий. ХIанз итт шу дизад установка коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю. Цхьаккха болхло вац тха коллективе коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи ца лелаеш. Царех ба Ленински Юбилейни медалаш енна технологаш нн. Степанов, Ковалева, кхыбараш. Белгалъяьнна дика къахьегаш я тха установке А. Еськов, Ю. Ковалева, машинист С. Степанов керте латта сменаш. Юкъера лаьрхIача шоай сменни нормаш 105—110 процент кхоачашъю цар.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе дагабац установка технологаш. Дунен халкъашта юкъера деза цIей 1-гIа Май кхы а дикагIча къахьегама толамашца белгалдаккха лерхI цар. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара пхе бетта план ЦхьоалагIча майга кхачалехьа кхоачашъе лерхI оаха.

А. САУРИН,
В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода Центральни газофракционирующи установка начальник.

Здравко Тодорова шоай тайпара посылкаш

Сона хьалхашка улл керте гIолла даьча йоазонга диллача микробиологех дола сома книжка. Автор — Д. Заболотный. Хьаехк аз IажагIа бесса леста оагIош. Цу сахьате хайра сона: из яр 1924 шера араьнна В. И. Ленина Сочиненей XI том. Цу книжка дас. коммунистически болама ветерана Стара Загора яхача городерча Здравко Тодорова дувц сона из Болгаре мел тамашийнача наькъаца кхаьчад.

Прогрессивни уйлаш йолаш болча хьехархой дезала юкъе хьалкхийнав Тодоров. Болгаре фашистски переворот хиначул тIехьагIа (1923 шу) веда Советски Союзе эмиграце ваха виййар Здравко. Цигара цо дахкийта эггара хьалхара письмош полицейскеша, хьа а даьста. дай нанеи тIа а долаш Iолийшал. Цхьа ха яьннача гIолла, царгара хоам кхаьчаб Здравкога. цун корреспонденцеш Iаьдалаша башха теркалъеш ца хиларах. Цунах пайда ийцар коммунисто марксистски литература даьхене дIа цIа кхахьийтара. Юххьанца кагий брошюраш кхухьийтар цо. тIера беттагаргаш хувца а хувцаш — агрономияхи тьайбаш леладарахи долча книжкаш тIара тьаьхараш тIа а ехкаш. Тунтакхаш болча полицейскеша Тодорова даьга хьаьттад: сенна деза хьона уж книжкаш. ТIаккха вокхо жоп деннад, сайна бовзаш болча агрономашта тел аз уж, аьнна.

Iа дIакхухьийта посылкаш кхача езарашка маьрша дIакхоач аьнна. иштта хоам баьчул тIехьагIа къонача полиэмигранта В. И. Ленина балхаш Болгаре кхачийта лаьрхIад. Сочиненей издани шийна язъяйта ца хиларах къаьсткъаьста томаш мара эца йиш йолаш хиннавац Здравко. Иштта нийсденнад эггара хьалха XI том яхьийтар а. Цунца тIеххьа цу наькъаца дахьийтад кхыдола ленински балхаш (хIанз а йиса йолаш я VIII-гIеи IX-гIеи ши том).

ХIаьта полицейскеша, Святослав Тодоров воIагара мел ухар «юртбоахама» литература хиларах дог а тийша. кхы теркалдацар пакеташка доаллар.

Здравкос дIадахьийта ленински балхаш болгарски коммунисташа чIоагIгIа къайлагIа карара кара телар. ХIара деша маIан чIоагIгIа дашха а доашхаш Iодешар уж. Революционераш лувцача хана цу книжкех дукха дараш дайнад. Чухьожача хана подвалашкеи бадаш тIеи дIадехка доахкачара хьадаьха уж «вещественни доказательстваш», цхьанна а цензура духьаленах кхераш йоацача ленински уйлаш эшабергбоацача низа доказательстваш а хиле хьалхашка уттар трибуналашта.

Стара Загора.

П. МАНОЛОВ,
болгарски журналист.
(АПН «Работническо дело»).

КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛА КХА

Цхьа бІаьсти шоллагІчоа дукха тара хиллийтац Іаламо. ХІара яо ши-ший тайпара хозал йолаш хул. Укх шерара яр бочагІа я мотт сона. Кхычахьара хац сона, Наьсарера яр-м я.

Укхаза «Экажевский» совхозе звеньевой вола Албогачиев АртагІа а хет ший тайпара. Шонкаш йоахка доюхка кулг маьлха духьал а лаьца сигленга хьежаш, таьх Іоолладелча санна цхьан метте ткъамаш детташ латтача чкъорда ашарга ладувгІаш, аренашка хиннача массайолча белгалоний зем беш хул из. БІарг Іаьмаб аренашка, лаьтташка, царца дІайиннад цун дог, вахар. Ґозваьнна ва из.

Баьццара берзаш боагІача Шолжа берда йисте латт со цун трактор Іоюхе гІортарга хьежаш. Мелача михо хьаккхуть нохаро, макха церго хьоадаьча оахама хьаж. Кха йисте сихбенна коартолаш хоржаш багІа истий. Царех цхьабараш сона бовз. АртагІа звено вІашагІъеллача хана дэнз цунца къахьегаш хьабоагІа уж. Цу хана хала дар къахьега. Берригa болх целашца бе безар. ТІаккха АртагІа, ше ха яха вало а курсашка ваха трактор а Іомяь, аттача баьхар уж цхьа иттех шу хьалха. Цу хана дeнз тоадала доладелар звено гІулаккхаш. Сона дагa а доагІаш цхьа шу дІадахийтадац цо ший лаьттара боагІачул шозза дукхагІа хьувкъам чу ца бахьаш.

— Хезадий хьона тха АртагІа денна совгІат? — аьлар сога Евлоева Хамсата, ший коартолех диза тускар дІаюстар а даькка.

Мишта хазац из санна дог гІоздоаккха кхаъ, Іуйран радио чу хьакхайкадир СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиумо АртагІа Социалистически Къахьегама Турпала цІи ялараx дола Указ. Цул тІехьагІа совхоза коа йоккха митинг хилар АртагІа вахаре хиннача цу ший тайпарча цІейна хетаяь. Района, республика партийни, советски органашкара, организацешкара АртагІа дошо седкъа, Даьхено цунна енна сийдола Турпала цІи даькъала ювца Грознера, Назранера, района юрташкара баьхка дукха нах бар цига. Партена, правительствана, из сий даккхийта шийца къахьийгача хІанз коартолаш хоржаш багІача цу исташта дег тІарча дешашца доккха баркал а аьнна трибуна тІара Іовоаллаше а сиха ший кхай тІа а вена хьалхара го боккхаш вар АртагІ со цига нийсвоннача хана.

...Цун агрегата кІеззига дІадухьал вахача оахам тІа ваьлар со. Хьаккхингашка кхаччалца Іочубахар ши ког. Селла кІалара дeнз кІаьда, хьаьна да АртагІа лаьтта. Тамаш а яц! ДІадахача шера кІа чу а ийца комбайнаш тІера дІаяьлча дeнз цунна Іунал деш хьавоагІа из. Кхыдола балхаш сагота доллаше а дІавенна сома тІоа кІалтІа а боаккхаш аьхар, тІаккха оасар хьал тІа ца доалийташ кІоаргача гуйранга дІа а кхоачадаь «Іанга» дІаделар. Ца хаддаш удобренеш кхихьар Іан замапахь.

БІаьстан маьлхо кІезига лаьтта ловсар дохийташше, а цІаьккха тІехийга оахам а деш, дискаш, макхаш токхадаь цамцдаьккхар кха. Кема санна тайжа, нийса йоагІа АртагІа агрегат. Соцача хана а сецар из ший лоІамах йоацаш, лаьтто ше соцайича санна. Хьацар даьккхад АртагІа. Балхо, бІаьстен маьлхо вІоахваьв. Ше митинге волаш даьккха ши-кхо сахьат юхаметта оттаде гІерт из. Норма кхоачаш ца йой, цо лерхІача тайпара 7—8 дийнахь дІайийна варгвац из коартолаш ший 50 гектар кхай тІа.

— Мишта вІаштІехьдоал хьа. АртагІ, е коартолий мулаш селла нийса хургдолаш трактор яхийта? — хетт аз цунга, — мугІ хьахьокха белгало а мичай укхаза гуш.

—Цхьа къайле я цу гІулакха,— аьлар цо бокххийча наьха Іаьдалах дег тІара вела а къежа. — Дукхачар хет сога из, — дувц цо. ХьалхагІа из мугІ нийса бахийтара белгало е дІабийнача кена мугІараш гучадаллалца трактор кхай тІа яккха ца вухьаш лелаш хулар со, гуний мулаш нийса ца хилар, тІехьаювзача хІамаша коартолаш хьалъяхар кхерар. ХІанз кен а цхьаккха хІама дІае ца езаш гІулакх вІаштІехьдаьннад. Гой хьона ер кхычарвл кІеззига лакхагІа бола дискаш токхаеча хана бита мугІ,— аьнна Іолохвелар АртагІ. — Цхьатарра шорал чу а лоацаш уллув гІолла долх ераш, трактора тІа вагІар цхьан шецца дІа-хьа ца воалийташ.

ЧІоагІа гІадвода АртагІ шийна из санна дола лаьттанна ду Іунал аттача доаккха хІама гучадаьлча. Из санна долча хІамаех Іайнай цун йоккха опыт. Творчески къахьегам ба цун цІи беррига мехка дІахазийтар.

Лаьтта боча долаш, хІаман кхом беш саг ва из.

— ВанагІа, Іоа уллар коартолеций? — аьлар цо ший сажалка тІа латтача зІамигача сагага Оздоев ИбрахІамага. — Хьажаг, хьа бІарг сийрдагІа ма бий.

Вэха а вaxa цо хьаена коартол тІагІолла кулг хьекха цІен а яь, сажалка барабана цергашта юкъе дІачуеллар АртагІа.

Из Іойожийтарах ИбрахІимах боаккха бехки, из хІаман кхаом бе Іомавеш дола хьехари — дерриге а шоаш хьааьлар цу кулгаша. Иштта Іомабу цо шийцара зІамагІбараш.

— Хьалха санна укх шера а хьай ка яргья аьнна хетий хьона? — хаттар дир аз АртагІага.

— Сона хеташ ер санна аз уйла тІаяхийта кийчдаь лаьтта цІаккха а хиннадац са. Цудухьа хІара гектара тІара 180 центнер коартолаш яха денна дош сов юхаоззавенна деннадий-хьох аз, яхаш ва со.

Ахэш хьалха хьайоале «любимец» яхача фух коартолаш я цо дІаювраш, вожаш тІехьа кхачача «вопжанин» яхача фух я. «Экажовский» совхоза кхашка дика хул уж коартолаш.

Коартолаш дІайийна ваьлча рыхлитель тІехьа йийза кІала денз лаьтта кІаьддеш чакхвала лерхІ механизатора тохача зІирга паргІатагІа хургйоалаш.

Сиха лел артагІа болх. Цун звеноцарчарех 25 саг вар цу дийнахь коартолаш хоржаш, цІенъеш, тедаш, сажалка йотташ. Цу массанена болх Іалашбеш, коартолаш эшшача дІа-хьа кхухьаш кадай лелар Точиев Деламбика тележка тІехьайола «Беларусь». АртагІа дІахайтад царга укх ханара ди, сахьат мел маьхе да. ХІаранена довз ший декхар. Сатийнна ший болх бе мара ца безаш ва из.

Делкъийна хІама диъаь баьлча, кхыдола мукъа сахьат долча хана ший звеноцара нах хьагул а бийя КПСС XXIV съезда материалаш еша Іохов АртагІа. Цхьа моттиг белгал а йийя, вайнаьха Іаьдалах хозача, кхетадергдолча дешашца цун маІан де волалу тІаккха. ЧІоагІа уйла тІаяхийта ладувгІ болхлоша шоай турпала звеньевой беседага.

М. ЗАНГИЕВ.

ХИЙ ДИЛЛАРА КИЙЧО ЕШ

Вегетацонни хьисапе хий диллара кийчо еш, геттара лоархІаме де района хин система сунаташ, кхыйола сооруженеш тоаяр, юхаро, чухерцадаьча лаьттах харшаш, сангараш цІенъяр. ХІаьта мишта кхоачашбу из болх района хина система управлене къахьегамхоша? Шера планагІа 55 сооруженин тоае езаш яр цар, хІанале тоаяраш 52 я. Укх шера хьалхарча квартале тоае езаш хиннар 22 мара яцар. ХІаьта харшаш, сангараш тоаяра хьалхарча квартала план 145 процент кхоачашъйир къахьегамхоша. ТкъестлагІча апреле района ерригa хина система вегетацонни хьисапе хий диллара кийчъе дагa да тхо.

Хина система тоаешшехь хий хийцад капалашка. Из дезаш да юртбоахама культураш дІаелехьа кхацка хий диллара, водоемаш йизара, хьайбашта мелалара.

ХІанз района хин система управлене низацца керда канал хьадеш лат. Цу канала торо хулийтаргья Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» совхоза баьцадаараш кхедеча кхацка хий дилла. Цуа совгІа Сунженски района лаьтташ хица Іалашдара доккха новкъостал дергда цу канала.

Дукха балхаш де дезаш хул мелиоратораш къаьстта бІаьсти. Цу хана хІара хина система управлене болхлошта хьалхашка декхар отт кхашта эшшача хана хий хилийтара.

Хин системаш цІенъеш ду балхаш керттерча даькъе лаьтта оахкача машинашца ду. ХІаьта из болх беча къаьстта дика къахьег бульдозериста С. Мишустина, сангараш йоаха Д-267 маркаx йола установка тІоха тесса болх беча тракториcташа Н. Недосековен А. Выродовен. Техькхоачашъю шоай сменни нормаш бетонаца цхьацца сооруженеш хьаеча болхлоша а.

Ф. ГРАДУСОВА.

Сунженски района хин система управлене участка инженер.

ЭКСПЕРИМЕНТ ЕШ ЛАТТ

МИШТА ХИЛА ЕЗА КОМПЛЕКС?

Кердача пхе шера планах йолча КПСС XXVI съезда Директивашка декхар оттаду юртбоахамеи промышленнии предприятешта юкъера производственни бувзамаш дегІакхувла аграрно-промышленни объединенеши комплексаши хьае, аьнна. Цу тайпара бувзамаш вІаштІехьдахара малагІа наькъаш эффективнегІа да? Цох дувц статья автора эксперимент яра Нохч - ГІалгІайче вІашагІъеллача объединенех масал а доаладеш.

Тха республике интенсивно дегІаух баьцадаараши соми лелабелга. Нагахьа санна 1966 шера пачхахьалкхенга 50 эзар тонн баьцадаараши 15 эзар тонн соми бехкабале дІадахача шера 82 эзар тонн баьцадаараши 32 эзар тонн соми бехкаб.

Пятилетка чакхйоалаш 115 эзар тонн баьцадаараши 45 эзар тонн соми кийчбе лаьрхІад. Цхьабакъда баьцадаараши соми кхебелга, чакхбоаккхилга, бохкилга доагІача тайпара вІаштІехьдаьккхадацар. Керда хІамаш массанахьа а кхаьча хьаьннача хана укх тайпара сурт го йиш яр. Соми баьцадаараши дахьаш городе яьхкача машинаша дукха ха йоаьккхар базаштеи тикаштеи хьалхашка латташ. Прилавкаш тІа ядар Іажаргlъенна нарсаш, мажара баха Іажаш, бос байна помидораш. хІаьта цу ханна городской рынкашка шортта доххаш хулар керда баьцадаараши соми.

ХІана хулар из ишта? Город Грозный, масала, баьцадаараши цеи сомацеи Іалашйора 39 колхозои совхозои. Цар массаза а кхоачашъяцар мах беча организацешка шоаш оттаяь продукци хьатІаозара графикаш. Продукци, хьалхагІа базе а хьоай. цигара шоллагІча дийнахь тикашкеи палаташкеи яхьар. Лоацца аьлча, баьцадаараши соми торгови сете дІалуча а уж чакхйоахача а кІезига кхоачамбоацараш дацар. Эггара хьалха из хулар уж хьалкхееш дола боахамаш консервни предприятеш, торгови организацеш тайп-тайпарча ведомствашта чуйоагІаш хиларах.

ТІехьара а из деррига гІулакх цхьан бе ца хилча даргдоацилгах кхийтар тхо. Тхо хьалхаьцар Российски Федераце Министрий Совето, хІаьта 1969 шера Нохч-ГІалгІайче консервни промышленноста треста ларда тІа РСФСР кхачан промышленноста Министерствана чуйоагІа «Консервплодоовощ» производственно - совхозни объединени вІашагІйолла соцам а бир. Объединенена чуйоагІа нийс совхоз, йиъ консервни завод, хІаьта иштта Грозненски горплодоовощторга предприятеш. ДІадахача шера дукхагІа дІайийра баьцадаарий культураш, тоайир уж лелаяра агротехника. Объединене пачхахьалкхенга декхар 46 эзар тонн совгІа баьцадаараши 16 эзар тонн соми. Укх тІеххьарча шерашка эггара хьалха республико кхоачашйир баьцадаараши соми кийчбара пачхахьалкхен план.

ОперативнегІа а дикагІа а хиннад боахама кулгалделга. Совхозашеи консервни заводашеи хІанз дикагІа пайда эц шоай производственни майдаех. Кхаь совхозе болх бе йолаеннай томаташ юххьанца чакхйоаха пункташ, кхы а кхаьннахьа — спиртови сокаш хьаю цехаш. Цу гІулакхо торо хилийтар бедал чакхйоакххилга дикка алсамдаккха, продукцега дІадолар чухьнахьдаккха, транспортни расходаш кІезигъе.

ДІадахача шера консервни заводаша тІеххоачашйир продукцена реализаци яра план. Укхаза лакхъелар къахьегама овсарле, тІаккхийтар алапи. ЧІоагІделар совхозаштеи заводаштеи юкъера бувзамаш, тоаделлар чакхдаха дезаш дола баьцадараш соми дІанийбелга, цу хьакъехьа хІанз кІезигагІа хул къовсамаши хьаштдоацараши.

«Кха—тика» яхача схемагІа вІаштІехьдаьккхад баьцадаараши соми бохкилга. Город Грозненра ерригa сомий-баьцадаарий тикаш кусташ яь йийкъай, хІара кусте керттера предприятии кхойиъ филиали я. Кусташ совхозашта тІачІоагІъяьй, цар шоай транспортаца керттерча тика тІа хьаккхухь баьцадаараши соми. Цигара продукци торга транспортаца сиха филиалашка дІакхоачаю. Ди чакхдоаллаш ца йоxкаш йиса бос баха баьцадаараши соми чакхъбаккха дІабохьийт.

Кхай тІара йоагІаше а торговн сете баьцадаараш хьакхахьаре торо хилийтар 25 экспедитора 50 болхлои мукъавалийта, алапе фонда 15 эзар сом кходе. Гаьнна кІезигагІа йов хІана продукци. Баьцадаарийи сомийя дикал лакхъяра хьалхара совхозий бехктокхам, лакхбеннаб.

Лоацца аьлча иштта да «Консервплодоовощ» производственно - совхозни объединене хьалхара хьокхамаш. КарагІдаьннад кхоачамбль Іе йиш йолаш дац. Кердача боахама звеной ший халонаш а я, цунна дукккхача даькъе, новкъостал эш. Новкъа дале а цу тайпара новкъостал дац цхьайолча центральни органаша. Республика Госплана тІадиллабар объединенена эша автотранспорт 1971 шерарча халкъа боахама плана юкъехьолга Цхьабакъда из дош къоастадаьдац.

Госплано РСФСР кхачан промышленноста Министерствана ахча хьожадаьдац картофелехранилищаш хьалъе. объединене тикашта эша торговии холодильни оборудовании эца. Отказ дара бахьан формальни да: «торговля» яха дош вІалла да а дац цу министерстве.

Объединене консервни заводашка дукха я къаенна а овсарле лоха йола а технологически оборудовани, дукха балхаш да кулгашца де дезаш. Баьцадараши соми массанахьа хьабаьннача хана предприятей царна переработка е ца кхера керттерча бахьанех цаІ из да. Дукха ха йоацаш кердача оборудоване комплект хьожаьйй, цхьабакъда из дІаоттаяра проект яйта ахча дац.

Производствана доал деча кердадар юкъедоаладелга атта процесс яц. Цудухьа парте обкомо даим йокхо ю «Консервплодоовощ» объединене болх тоабара. Тхо тешаш да цу тайпара комплексаш — производствана концентраци яра, юртбоахама продукташ чакхъяхараи йохкараи эггара аьттув болашагІа йола форма хиларах. Цар новкъостал дергда баха нах сомацеи баьцадаараши дикагІа Іалашбара декхар сихагІа кхоачашде.

М. ДОРОХОВ,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретарь.

г. Грозный.

(16 апрелерча «Правда» тІара).

Укх шера дукха гІишлош хьалъе лаьрхІад Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Масала, ер шу чакхдалалехьа болх бе йолайолийтаргья ши эзар хьакха кхоабаргйола свинарник, ткъаьи йиъ моттиг йола столови, 1600 устагІа лаьрхІа кошара, ткъо эзар котама лаьрхІа помещени, механически мастерски, нах чубаха цІенош. Уж гІирсаш хьалдеш я «Чечингколхозстрой» треста дІа-юха лелача механизированни колонна коллектив.

Сурта тІа: ПМК производственно-технически отдела инженер Оленин Федор Ивановичи болхло Борисова Антонинаи свинарник хьапъергйола моттиг къоастаеш боахи.

С. ХАКИЕВА сурт

ПЛАНАЛ СОВГІА 500 ЭЗАР СОМА ПАЙДА БАЬБ

КПСС XXIV съезда сийна тІайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдир росбакалея Нохч - ГІалгІай республика контора коллективо. 102,4 процент кхоачашйир нийслагІча пятилетка хьалхарча квартала оптови товарооборота план. Республика мах беча организацешка планал совгІа дІадахьийтад 500 эзар сома маьха товараш. Цу даькъе: кондитерски изделеш 196 эзар сома маьха, консерваш — 174 эзар сома, кхыдола бакалейни товараш — 76 эзар сома.

Укх бетта а темпаш лох ца йолийташ къахьегаш я тха коллектив. Социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш, хьабоагІа склада болхлой коммунистически къахьегама ударникаш Зортова Хализа, Эскарханов Сайдали, Хамзаев Ахъяд, Сайдулаева Залимат, Баташкина Татьяна, кхыбараш.

С. КАЗАЛИЕВ.

ТІехьабусараш хила йиш яц

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ТОРОНЕХ

Республикерча гІишлошъераша дикача къахьегама толамашца чакхьяьккхар 9 пятилетка хьалхара квартал. КПСС XXIV съезда хьеллалехьа хьалхагІа республикерча керттерча гІишлошъеча организацеша шоаш тІайийца хинна декхараши хьалхарча квартала плани толамца кхоачашъярах рапорт делар. Социалистически яхье укх шера хьалха латт «Чечингушводстрой», «Чечингсельстрой» трестий гІишлошъераш. Цар чотах ерригa республика хьайийцача подрядни балхаш дарa квартала план дикка тІеххоачашъяьй. Планах лаьрхІачул совгІа кхоачашдаь гІишлой - монтажни балхаш 4 миллион сома маьха да. 1970 шера хьалхарча квартале даьрел 12 процент дукхагІа да уж.

Ерригача подрядни организацеша укх шера хьалхарча квартале планах хьалдаь а даьха дІадала мел деза нах чубаха цІеноw дІаденнад. Планах лаьрхІачул совгІа дІаденна нах чубаха цІеноw 14 эзар квадратни метр я. ХІаьта «Чечингушводстрой» гІишлой управлене (начальник Н. С. Клюкин) квартала планал совгІа шозза дукхагІа дІаденнад нах чубаха цІеноw.

Хала хете а хьалха латтача коллективаша санна къахьийгадац дуккхача гІишлошъеча организацешъ. Из бахьан долаш ерригa республика хьайийцача капвложеней план кхоачашъяьяц. Пачхахьалкхено хьахийцача капвложенеех пайда на эцаш дисад 5 миллион сом. хІаьта кхоачаш ца деш диса гІишлой-монтажни балхаш 2 миллион сома маьха да. Пачхахьалкхен капвложенеех пайда эцар даькъе цхьоалагІча квартале декхар тІадисарах бехктокхаме ба заказчикаш, кулгалхой. Цар кхетамца пайда эцац хозспособах гІишлош хьалъяра хьахийцача пачхахьалкхен средствах. ханханнахьа къестадац финансированни яра дешаш, оборудовании Іалашъяра дешаш, проектно-сметни документаци миштад хьожаш тІахьожам лоаттабац. ДІачуяла еза объекташ ханнахьа кийчъяц.

Цун тешал деш да е масал. 1971 шера планагІа кхоачашде дезача 9,5 миллион сома маьха балхаш хозспособаца де дезача цар хьалъяьй хьалхарча квартале 1,1 миллион сома маьха гІишлош. Из 12 процент мара хилац. Шоай средствах пайда эцац «Грознефть» объединене УРС-а (начальник Петросов) ГрозНИИ (нов. Дорогочинский), опытно-экспериментальни завод (нов. Смыков). Хозспособаца гІишлош хьалъяра хьахийцача средствах эсала пайда эц «Грознефть» объединене. Хьалхарча квартале шера план 13 процент мара кхоачашъяьяц цо, «Грозвино» объединене — 13 процент, «Главнефтеснаба» Грозненски управлене— 1 процент. Маьхка продуктай управлене — 5 процент, «Консервплодоовощ» объединене — 9 процент, юрта боахама министерства — 9 процент, иштта кхычар.

Цу организацей кулгалхоша боагІача тайпара тІахьожам лоаттабац гІишлош хьал мишта ю хьожаш. Цудухьа «Грозвино» объединенеи «Скотопром» объединенеи хьалдаь на доалаш дисад цхьоалагІча кварталагІа хьалдаь дала дезаш хинна наха чубаха цІеноw.

«Скотопром» треста, юртбоахама министерства, «Консервплодоовощ» объединене, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета УКС-а кулгалхоша шоай болх тессан бе-башха боацаши лелабар бахьан долаш хІанзалца даьча балхех подрядчикашта дІаденнадац ахча. Цар дІа ца луш дисар дукха ахча да. Цар бехкагІа чІоагІа халача хьала тІа эттай подрядни организацеш. Масала, «Чечингсельстрой» треста заказчикаша дІа ца луш гІадиса декхар 500 эзар сом да. Из хул деррига кхоачашдаьча балхашка дІадахачох 25 процент. Юртбоахама Министерства «Скотопром» треста эсала Іалашъю гІишлош хьалъю объекташ эшача оборудованеца, эксплуатаце дІаяла кийчъяц хьалъяьяьнна объекташ. Масала ший ханнахьа электротехнически оборудовани ца хилийтар бахьан долаш эксплуатаце дІа ца луш латт юртбоахама министерства 88 квартира йола нах чубаха цІа. Цхьа шу совгІа ха я из иштта латта. Магистральни газопроводий управлене 129 квартира йола цІа коммуникаци чакх ца яккхар бахьан долаш эксплуатаце дІа ца луш латт.

ГІишлошъерий балха юкъе а да цхьадола кхоачамбоацараш. Пхе гІишлошъеча организаце коллективо кхоачашъяьяц квартальни план. Цар ца деш диса гІишлой - монтажни балхаш 300 эзар сома маьха да. Уж я е организацеш:

Организацеш	План кхоачашъяра %	Кулгалхо	Парторганизаце секретарь
«Старогрознефть» НГДУ СМУ	81	Тихонов	Талаханов
«Октябрьнефть» НГДУ СМУ	71	Степанников	Лущенко
«Росводремстроя» Грозненски ПМК	71	Султыгов	Губанова
Юртбоахама Министерства ПМК	79	Чербижев	Хасанов
Нохч - ГІалгІай АССР коммунальни боахама Министерства «Ремстрой» грест	93	Уциев	Карнаухов

Пачхахьакхен капвложенеех пайда эцача заказчикаши подрядчикаши тІехьабисара бахьанаш болхлой къахьегам эсала вІаштІехьбаккхар да. Къахьегамеи производственнии дисциплинаш телхаю, гІишлош хьалъеча участкашка болхлошта эшаш хьалаш Іалашдаьдац, дика вІаштІехьбаьккхабац гІишлошъерашта юкъе беш бола политико-кхетама болх, шерра социалистически яхь йоаржаьяц царна юкъе. Шоаш мел балхаш даьа хац гІишлошъерашта. Бригадашта, участкашта хац шоаш хьанца яхье баьннаб.

КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра доккхий декхараш хьалхашка латт Нохч-ГІалгІайчев гІишлошъерашта. ТІехьаюсаш цхьаккха а гІишлошъю организаци хила йиш яц. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей керттера декхар да гІехьаюсаш хилара бахьанаш тахка а техка хІара коллективо пачхахьалкхен план кхоачашъергйола гІулакх вІаштІехьдаккхар. ХІара болхлочун, специалиста керттера декхар да пятилетка хьалхарча шера план толамца кхоачашъяр берригa низ тІабахийта.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС-е

(ДІахододар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

Совхозаштеи пачхахьалкхен кхыча юрта боахама предприятештеи, хини хьуни боахама а сельхозтехника а предприятешта мукъа беннаб запасе а бохийташ СССР Герзашцарча Низашкара дІабаьхачеи механизатораш болаш боахаме балха баьхкачеи наха боахам биллара тракториcташта - машеністашта оттаьча 3 беттага кхаччалца йола III разряда повременни тарифни ставкай боараме пособи тела, уж расходаш боахама гІулаккхех хьахиннарашца дІа а лоархІаш.

2 шера болх банза а шийна ларах балхара дІаваларца (корта бола бахьан а доацаш) е къахьегама дисциплина толхаярца дувзаденна къахьегама гІулакхаш сацийта а вола механизатор декхарийла ва ше дІанийца пособи предпричтена юха дІаяла.

Колхозашта могадаьд запасе а бохийташ СССР Герзашцарча Низашкара дІабаьхачеи механизатораш болаш колхозашка балха баьхкачеи наха боахам билла пособи ялара иззамо порядок оттаелга.

Совхозийи пачхахьалкхен юрта боахама кхыча предприятейи, хини хьуни боахама (а сельхозтехника а предприятей (лакхагІа йола надбавкаш оттаьча Сибарегіен, Дальни Востока районашкарча. Казахстана, Урала, Поволжья целинни районашкарча предприятешкара дІанийккхача) тракториcташта - машеністашта (тракторни, тракторно - полеводчески, комплексни бригадай бригадираши бригадирий помощникаши болаш болх беча тракториcташта - машеністашта) 1971 шера 1 июле денз тІатохаш дола алапеш шоай специальностагІа болх баь стаж лоархІаш шера алапе укх боарамашка кхаччалца лакхду: цу боахаме цахаддаш 3 шерагара 5 шерага кхаччалца болх баьрашта — 8 процент, 5 шерагара 10 шерага кхаччалца болх баьрашта — 10 процент, 10 шерагара 15 шерага кхаччалца болх баьрашта 13 процент, 15 шерал тІех болх баьрашта — 16 процент.

Совхозаштеи пачхахьалкхен кхыча юрта боахама предприятештеи, хин боахамеи, сельхозтехникан предприятешта мукъа беннаб чуІе цІеноw хьалдара 25 процентага кхаччалца экономически стимулироване фондашкарча ахчан чотах дІатакха, нагахьа санна цу боахаме цар шоай специальностагІа 5 шерал кІезигагІа боацаш болх а баьбале, уж производстве хьалха латташ а бале.

Колхозашта могадаьд механизаторашта телаш дола кредиташ дІатаккхара иззамо йола порядок оттаелга.

Совхозийи пачхахьалкхен юрта боахама кхыча предприятейи директорашта мукъабеннаб, хІаьта колхозашта могадаьд колхозашкеи совхозашкеи механизированни балхаш деш болча сельхозтехника, хьун боахама предприятей механизированни отрядий тракториcташка - механизаторашка совхозий тракториcташта - машеністашта оттаьча порядкаген условешкеи хьежжа ялати кхыйола продукташи йохка. Сельхозтехникаи хьун боахама предприятейи механизированни отрядий тракториcташта - машеністашта а мегаш я говраццакулг - кара, боахама, ремонтни балхаш деча трактористтий - машеністий къахьегамах мах телара а хІаьта иштта трактораши юртбоахама машинаши дика лелаярахи царех пайда дика эцарахи премеш телара а колхозийи совхозийи механизаторашта оттаяь порядок.

Союзни республикай Министрий Советашта тІадиллад эггара хьалхарча аргІанна юрта боахама механизаторашка йохка рыночни фондий чотах легковой автомобилаши мотоциклаши хьожжелга Іалашдар.

Пятилетка хьалхарча шера тІайийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара яхье яьннача Грозненски электромеханически завода цехий, участкай коллективаша бизза пайда эц шоай торонех. Цудухьа товарни продукци арахецара хьалхарча квартала план 104,3 процент кхоачашъе вІаштІехьлаьннад цар, планал совгІа арахийца чона хІамаш, подстанцеш, кхыйола продукци 67 эзар сома маьха я. Продукцена реализаци яра кхаь бетта задани 108,4 процент кхоачашъяьй завода болхлоша. Планал совгІа дІаяхьийта кийча продукци 128 эзар сома маьха я. Уж толамаш кхы а лакхдеш къахьег цар укх апрель бетта а. Хьалхарча ах бетта задани дикка тІеххоачашъяьй. Уж толамаш доахача белгалбаьнна дика къахьегаш ба штамповщица Ш. Азуева, резчик В. Сатабиев, сборщик В. Ткаченко, сварщик А. Иванов. Юккъера лаьрхІача царех хІаране шоай смена нормаш 150—180 процент кхоачашъю.

Сурта тІа: болх беш ва резчик В. Сатабиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕШАРХОШТА ГІО ЭШ

ШКОЛЕИ КЪАХЬЕГАМИ

Вин ламах общеобразовательни школана хьалхашка латтача керттерчарех цаI да дешархошта къахьегама кхетами профессиональни лостами балар. Цу декхарех кIоаргга кхеташ а, хIаьта уж вахара юкъедахьара шоай ниэ ца кхобеш къахьегаш а ба Сунженски района школай хьехархой. Цар кхетаду республика, района халкъа боахама малагIча доакъошта тахан малагIа кардар эш. Долче, из а хIаьта дешархой шоай маллагIча професеца безам ба а хьожаш оттадаьд района цхьаьцца йолча школашка берашта къахьегама кхетами профессиональни лостами балара дош.

ДIадахача дешара шера района колхозий кхашка болх беш яр дешархой кхойтта производственни бригада. Цул совгIа болх беш яр комсомольско-кагирхой кхо лагерь. Укх дешара шера а вIашагIъехкай 370 дешархо чуваьгIа производственни бригадаш. Цхьабакъда дош латтац производственни бригадаш вIашагIъеххарах, из латт йолаш хиннача а, хIаьта керда вIашагIъеххача а производственни бригадай болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах.

Мишта оттадаьд из гIулакх района школашка? Нагахь школа яц районе производственни бригада йоацаш. Цхьабакъда Троицки юкъерча школа яр мара яц массаза леладеш лаьтта а долаш (376 гектар) дика кийчъянь культстан а йолаш йола бригада. Лагерни режимагIа цига бахя а болх бе а йиш йолаш ба цу школа дешархой. Кхыча школай производственни бригадай массаза а леладеш лаьтта дац, цудухьа цар цига беш бола болх колхозашта долча новкъостала бу. Шерра-шера практикагIа хул уж боахамашка.

Дуккхача школай учебно-опытни участкашка йолаш я юххьанцарча классий разделаш. Дешархоша цига Iоамаю юртбоахама культураш кхеяра говзал. Школьни программашка хьежжа бІаьсти лениз дIайолаю бригадаша опыташ. Иштта Троицки школа дешархоша XIX партсъезда цIерагIча колхоза агронома нов. Пузенкос тIахьожам а беш ю опыташ. Масала царсий дикагIа дола сорт хорж, хIаьта томатий хьувкъам лакхбара микроэлементех боалача пайдага хьож.

Цхьабакъда цу балха дукха кхоачамбоацараш да хIанз а. ДIадоладаь опытни балхаш лерттIа дIачакхдахац. Из дувзаденна да дукхагIа йолча школаша производственни бригадай болх тесса лелабарца. Керттера дар да аьхки, дешархой производственни бригадашка болх бара мукъа болча хана, школа хьехархой отпускагIа а баха, царца болх бе саг ца хилар.

Ала доагIа дешархошта къахьегама кхетами профессиональни лостами балара дешаш цхьатарра боккха лоархIам болаш хилар. Цудухьа тахан, района юрта боахама дукха тайп-тайпарча специальностех нах эшача хана, тесса дига йиш йолаш дац дешархошта къахьегама кхетам балара дош. Дешархой сакъерда лургдолча, царна юрта боахама специальносташ езалургйолча тайпара болх вIаштIехьбаккхарах латт производственни бригадай кулгалхой декхар.

Укх шера района школашка пхи бІаь совгIа дешархочо тракторстий, шоферий, кхыйола юрта боахама специальносташ Iомэргъя. Царех дукхагIа бараш 9—10 классий дешархой ба. Цу тайпара кружокаш хьайнйлай дукхача школашка. Цул совгIа вIашагIа а ехка болх беш я сом, баьцадаараш, кхыйола юртбоахама культураш кхеяра кружокаш. Цу кружокашта доккха новкъостал ду колхозаша. Иштта «Красная Армия» колхозо Орджоникидзевская № 1 йолча школа дешархошта трактор еннай, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозо Ассински юкъерча школана — трактор, культиватор, сеялка, и кх. дI. Цу тайпара, района школашта колхозаша деш долча новкъосталах боккха пайда боал. ХIана аьлча, дешархоша шоаш хьа ца беш хилча, царна тайп-тайпарча юрта боахама профессех къамаьлаш дарах эффект кIезига хул.

Района ерригача школай дешархой дакъа лоацаш ба общества пайдане болча къахьегаме. Школай доазонаш тIа, улицашка, паркашка, гаьнаш, кIотирташ, зизаш дIадогI. колхозашта новкъостал ду юртбоахама культурашта оасар деча, уж культураш чуийеча. Из а да дешархой къахьегамга бахара лоархIаме гIулакх.

ХIара школе хадданза чакхйоах дешархой боахамий специалисташца: бригадирашца, агрономашца, хьайбаш леладерашца, механизаторашца вIашагIбеттабалара мероприятеш. Из санна йолча моттигашка производственникаша дешархошта дувц шошоай балхах лаьца, шоашта духхьалъуттача халонех, уж шоаш эшаярах. Цул совгIа, дешархошта хIара боахама лоархIамегIа йола объекташ, лостамаш дIадовзийтара каст-каста боахамашка экскурсеш вIаштIехьйоах школаша. Хадаиза чакхдоах къахьегама цIейш.

Цу гIулакхо торо хулийт хIара шера школера дийша йистебувлача дешархоех юкъера лаьрхIача бІаь гаргга дешархо юрта боахаме болх бе вита, хIаьта колхозий путевкаех юрта боахама специальносташ Iомае деша ухийт кхы а дукха дешархой.

Района школашка дешархошта профессеш хержа новкъостал дара, ма аллара, беш лоархIаме болх ба. ХIара школе вIашагIъехкай «Профессиональни лостама уголокаш». Геттара дика я из уголок Орджоникидзевская № 2 йолча школе (директор Р. И. Гайтукиев), Троицки юкъерча школе (директор А. Р. Черединков), кхычахьа. Цу школашка хадданза педколлективаша чакхйоах итталагIча классий дешархой юрта боахама хьалха латтаращца вIашагIбеттабалара мероприятеш. Иштта, дукха ха йоацаш, Нестеровски юкъерча школе цу тайпара сайре чакхйоаккхаш цига вар «Путь к коммунизму» колхоза председатель нов. Качаров, колхоза агроном нов. Чеботарев (Нестеровски школа выпускник). Цар дийцар колхозо хIанз беча балхах, дIахо а делерхIарех дешархошта сакъердамегIа хургдолча тайпара.

Дешархошта къахьегама кхетами профессиональни лостами балари ерригa район бІарчча хьайийцача дика оттадаьдац. Цу хьакъехьа де дезаш кхы а дукха да. Районе йолаш я цу хьакъехьа вIалла болх ца бу школаш а. Уж я Краснооктябрьски юкъера школа (директор нов. Цицкиев), Мужечара юкъера школа (директор нов. Далакова), Первомайски № 2 йола сайрийнара школа (директор нов. Битаев), Оалкамара сайрийнара школа (директор нов. Хамхоев). Кхыметтел къахьегама урокаш а лерттIа чакхъяхац цу школашка.

ДIахо йодача хана цIенхаштта тоабе беза из болх.

М. ГАНИЖЕВ.

Сунженски РайОНО инспектор,

М. РАШИДОВ.

Спортивни хоамаш

КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Республика кагирхой спортивни школа кхеваьча ший лоIамагIа кIалкхетаргах леташ волча Хасимиков Салмана дукха ха йоацаш г. Сыктывкаре хиннача кхувцбоагIарий яхьашка СССР чемпиона цIи яьккхар. Цун тренер ва Багаев Деги. Цул совгIа кастта Японе хургйолча дунен чемпионате дакъа лаца бокъо а яьккхар цо.

Цу школа дешархочо классически хьисапе кIалкхетаргах летача Давидян Олега а баьккхар боккха толам. ДIадахача шера Европе чемпион хинна Олег, укх шера СССР чемпион хиннав. Тренера И. Кондрашина кийчваьча цу спортсмено а бокъо яьккхай Японе дунен чемпионате дакъа лаца.

* * *

Укх деношка г. Нальчике чакхъялар кIалтохаргах латара РСФСР «Трудовые резервы» общества яхьаш. Российски Федераце дуккхача городашкара спортсменаш бар цига дакъа лоацаш. 57 килограмм дозал долчарна юкъе хьалхара моттиг яьккхар вай спортсмена Кадыров Iумара. ВорхIазза летача ялхазза котваьлар из цкъа цхьаккха а кот ца воалаш летар. 74 килограмм дозал долчарна юкъе котало яьккхар вай командацарча Абдуллаев Сайд-Мухьмада.

Цу яхьашка шоллагIа моттиг яьккхар вай командацарча Дудаев Султана (62 кг), Джамалдинов Селимхана (82 кг), кхоалагIа моттиг яьккхар С. Э. Шамсадова, Дудаев Салауддина, Л. Дукулаева.

Кадырован Абдуллаеван совгIата кулгах доахкаду сахьаташ делар. ХIанз кастта г. Минске хургйолча «Трудовые резервы» ЦСО яхьашка дакъа лаца кийчлуш ба уж.

* * *

ВЕЛОСИПЕД

ШийтталагIча апреле вай республике дIайолаеннача дуккхача деношкарча велогонке дакъа лоацаш бар городашкара Горькера, Челябинскера, Ростовера, Тулера, Белгородера, Астраханера, Уфера, Орджоникидзера, Грознера спортсменаш. Из хетаьяр космонавта Ю. А. Гагарина сийна. БархI этапах 800 километр никъ бир цар. ХIанз чакхьяьннай яхьаш. Хьалхара моттиг г. Горькерча Мережкога кхаьчар. ШоллагIча моттиге г. Горькера Симаков ва, хIаьта кхоалагIча — г. Уфера Бутюгов.

Ши-ше хьалхара моттиг яккхар лаьрхIача вай спортсмена Беликова кхоалагIа моттиг яьккхар.

А. АЛИЕВ.

Доазол дехьара

ДОГ ГІОЗДОАХА ИТОГАШ, ЙОККХИЙ ПЕРСПЕКТИВАШ

СОФИЯ, 20 апрель. ТАСС-а спец. корреспонденташа Н. Колесова, В. Пименова, А. Семенова хьахойт:

ЧIоаггIа политически къахьегамеи хьакъехьа дог айдевна накъайхар халкъа Болгари Белгарски коммунистически парте X-ча съезда. ТIехьа тIадоагIача шерашка партин мохки дегIаахара керттера лостамаш хьалхxе а къоастаде лаьрхIа ядь я болгарски коммунистий форум. Социалистически общество хьалъяра дикагIйола этап оттае лерхIаш хьатIадоагIача пхе шера НРБ социально - экономически дегIаахара директиваш чIоагIъергья.

Парте программни документаш съездал хьалха деррига халкъо шерра дийцар. Уж дувцаро хьахьекхар Болгаре къахьегамхоша цхьа барт болаш парте курс могаеш хилар, хьалхашка оттадаь лерхIараш кхоачашдара беррига низ дIабахийта кийча хилар.

Съезде 1500-нел совгIа бола делегаташ 700 эзар саг юкъе волча болгарски коммунистий эскара вихалаш хинна Iап. Парте хьалхленца социализм хьалъяра кердача толамашка додача деррига халкъа уйлаш дагалаттараши дийцар съезда делегаташа. Укхаза я социалистически мехкий вежарашха йолча партей, дунен дуккхача мехкий коммунистически болхлойи партей делегацеш.

БКП X СЪЕЗД ХЬАЕЛЛАР

Iуйрийна ийс сахьат даьннал... Президиуме гучаваьнна БКП ЦК Хьалхара секретарь Т. Живков, БКП ЦК Политбюро членаши членалла бола кандидаташи, КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, вежарашха йолча партей делегацей кулгалхой чIоагIа, дIаьхдаь тIоараш гохарца тIаэц гулбеннараша. Зале цхьатарра тIоараш детт, «ВКП», «КПСС», «Даиман дола доттагIал!», «Ура!» яхаш кхайк.

Съезд хьаелл БКП ЦК Политбюро члена Т. Павлова.

Трибуна тIа ва БКП ЦК Политбюро член С. Тодоров. Цо хоам бу БКП X-ча съезде 89 мехкара вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей а къамаш — мукъадахара боламий а делегацеш хиларах.

С. Тодорова дег чура моаршал хоатт КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латтача КПСС делегацега. Зале цхьатарра тIоараш тох. Шевар хьалгIотт. «КПСС — БКП!», «КПСС!», «КПСС!», «Даиман дола доттагIал!», «Ура!» яхаш цхьатарра кхайк гулбеннараш.

Моаршал хоатташ дIайха дешаш аьлар кхыча партей делегацешка а.

Цул тIехьагIа делегаташа цхьа барт а болаш съезда президиум, кхыйола балха органаш хорж, ден повестка чIоагIъю: 1. БКП Центральни Комитета отчет; 2. БКП Центральни тIахьожама — ревизионни комиссе отчет; 3. Парте программа тIаэцар; 4. 1971—1975 шерашка Халкъа Болгари социально - экономически дегIаахара директиваш чIовгIъяр; 5. Парте центральни органаш харжар.

Ден повестка хьалхарча пунктагIа отчетни доклад йир БКП ЦК Хьалхарча секретара Тодор Живкова.

Цул тIехьагIа делегаташа ладийгIар БКП Центральни тIахьожама—ревизионни комиссе отчетага. Доклад йир комиссе председатела нов. Стоян Караджева.

Цу тIехь съезда сайрийнара заседани чакхъяьлар.

21 апреле ший болх дIахо беш я БКП X-гIа съезд.

ДIадахача шера Шаьларча культура ЦIагIа вIашагIъеллаяр любительски киностуди. Кинолаборатори эшаш дола хьалаш доацаш яле а, культура ЦIен коллективо хьаккхеллад оаз йола 16-миллиметрови короткометражни кхоъ фильм. Уж да Шаьла района дикатIа болча нахах—къахьегамхоех. Къаьстта теркам тIабодаш да «Докххача гIулакхах боахкача нахах» яха фильм. Цун оператор ва киномеханик Александр Грабин, режиссер ва района культура отдела заведующи Измайлов Рябиюлла. ХIанз керда фильм доаккхаш ба уж.

Сурта тIа: А. Грабин (аьрдехьа), Р. Измайлов керда фильм доаккхаш ба.

С. ХАКИЕВА сурт.

21-22 апрель—СЕПГ вIашагIъелла 25 шу дуза денош

Мишта дIадоладелар из...

Стола тIа хоза ниисъяь укх къаьна рукописаш, эггара хьалха арахийцарех йола «Коммунистически парте манифест». Царна уллув дада дукха сурташ. Цу реликвешка а хьежаш лерг дилла ладувгI аз Макс Вальтера дувцачунга.

ШоллагIа дунен тIом лаьттача шерашка коммунист а профсоюзни активиста хиннача Макс Вальтера кулгалдаьд Лейпцигерча ХАЗАГ яхача тIема заводашкарча Сопротивлене группана. Цунна юкъе бар советски, польски, французски, немецки патриоташ. Нацизмана духьала лоаттабеча къовсамах дунен халкъашта юкъерча болхлой класса цхьоагIо чIоагIъеча дакъа лоацилга дIлоархIар цар. «ЦIаккха а диццлургдац сона, — йоах Макса, — фашистски гIаьрахошта дийна волаш кара ца вахар духьа боеприпасий цехе ше ийккхача къонача французски коммуниста Жан Бордона карагIдаьнна денал дола гIулакх. ЦIаккха а диццлургдац са новкъостайта карагIдийнна турпала гIулакхаш».

—1945 шера апрель болалуш,— дIахо дувц Вальтера, — ХАЗАГ заводашка оаха вIашагIъеллар гIулакхий цхьоагIон Комитет. Цунна юкъе вар 15 коммунисти 15 социал-демократи. Цу тайппарча, масштабашка диллача дукха хайра я хетаргйоацача акцеша, кийчйир Германе коммунистически социал - демократически партеш вIашагIтеха кIийле.

ВЕТЕРАНА ДУВЦАР

Массе а хана шаьра чакхъялацар из процесс. «1945 шера июне, — йоах ветерана, — болхлой цхьоагIо чIоагIъяра тIахьехаш аз даь къамаьл производственни собране хинначар шокарч етташ дохадир са. Из чIоагIа новкъа хиннача аз боккхагIа болча новкъосташка хаьттар.

— ХIана хилар из ишта?

Цар сога аьлар:

— Хьона сов дукха деза, фашизм йохаяь массехк кIира мара даьннадац. ХIанз улицаш цIенъе езаш да вай, иштта цIенбе безаш ба немций секхетам а. Лоацца аьлча, вай, коммунистий дукха а саббаре а болх бе безаргба».

Кердача Германе лаьттан тIа къона болхлой-ахархой Iаьдал чIоагIдара тIехьа лоаттабаьча къовсама юкъе вахар Макс Вальтер а.

Ший вахара керттерча коталонех лерхI цо 1946 шера апреле Германе Социалистически едини парти вIашагIйоллача дакъа лацар.

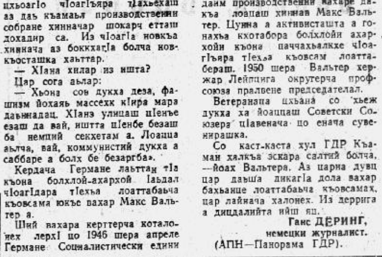
СЕПГ вIашагIйоаллалехьа а,— дагалувц Вальтера, — КПГ-ен СДПГ-ен членаша эзараша предприятешка цхьана толаме болх бора. Дуккхача митингашка къамаьлаш даьраша предложенеш телар шаккхе а парте вIашагIтоха, яхаш. Из дагардар кхоачашхилар 1946 шера Вильгельм Пикой, Отто Гротеволен вIаши кулг деннача КПГ-ен СДПГ-ен вIашагIкхеташ хиннача съезде.

Парте задениеш кхоачаш а еш даим производственни вахаре дакъа лоацаш хиннав Макс Вальтер. Цунна а активисташта а гонахьа кхотабора болхлойи ахархойи къона паччахьалкхе чIоагIъяра тIехьа къовсам лоаттабераш. 1950 шера Вальтер хержар Лейпцига округерча профсоюза правлене председателал.

Ветеранаца цхьана со хьеж дукха ха йоацаш Советски Союзера цIавенача цо енача сувенирашка.

Со каст-каста хул ГДР Къаман халкъа эскара салтий болча, —йоах Вальтера. Аз царна дувц цар даьша дикагIа дола вахар бахьанце лоаттабаьча къовсамах, цар лайнача халонех. Из деррига а диццалийта йиш яц.

Ганс ДЕРИНГ,
немецки журналист.
(АПН—Панорама ГДР).

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ Кортамукхьален Халкъа герзашцарча низий бIухоша атака ю Тхматхиен провинцерча чIоагIъьяьча американо - сайгонски бIув позицешта.

ВИА—ТАСС сурт.

СЕНЕГАЛЕ ЛЕНИНА СИЙ ДУ

ДАКАР. (АПН СОБ. КОРР.). Укхаза дуккхачарна дагадоагIа, столицерча Даниель Сорано театре хиннача, В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара хетаьча торжественни сайрене мехка президента Леопольд Сенгора Ленинах «ерригача замашка эггара сийлахь-воккха гений» аьнна.

Дуккхача сенегальцаша, царна юкъе президента ше а, Iомабу эрсий мотт, «Ленина бийца» мотт. ЧIоагIа къоабалъеш я Советски культурни центре даим болх беш йола эрсий мотт хьеха курсаш.

Дукха ха йоацаш духхьашха волофа меттала (цигарча меттала) а яьккха, арахийцар Владимир Ильича биографи.

...ВIалла дукха ха йоацаш а тIехьа сомача колониальни картаца кхыча дуненах дIакъоастаяь яр Сенегал. Ший лоIаме а хинна дIаэтта мохк дунен халкъашта юкъера бувзамаш дегIаккхувла гIерт, цу даькъе вай паччахьалкхенца а. КПСС XXIV съезд Москве болх беш хиннача деношка къаьстта машьра гуш дар, сенегальцаша машар безаш йола Советски Союза ленински политика могаеш хилар.

Ю. СЕРГЕЕВ.
АПН соб. корр.

Дакар.

ТХА ЮРТБОАХАМА ИНСПЕКЦЕ ГІУЛАКХАШ

Бехктокхаме декхараш да тхона, юртбоахама продукташ йохкаран цар дикал лакха хилийтарая тIахьожам лоаттабе безача оргaна — госинспекце болхлошта хьалхашка латтар. Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезде яьча докладa тIа къаьстта белгалдаь дувц из дош. Паччахьалкхенна пайдане дац дикал лоха а йолаш юртбоахама продукташ дукха хилар. Уж шаккха а оагIув лакхача боараме хила езаш я.

ХIара денна ерригача фермашка, бригадашка хиннача эргалоний сводка тхога кхоач. Нийса хургдацар, нагахьа санна дIалуча продукце дикал лакха я яхаш цхьалолча боахамаша планаш кхоацаш ца яра бахьанаш малагIаш да а ца ховш тхо сатийна даьгIача.

Дукха ха йоацаш укх тайпара масал нийсделар. Хьайоаккха шура цIена, дика я яхаш могайора «Ингушский» совхоза кхоалагIча отделенера ферма, амма хьайоаккха шура кIезига яр. ЛаьрхIа кийчо а яьяц цу ферма план кхоачашъяра. Из юха тетта бахьанаш лаха гIертар тхо цига дIа а даха. Нахаца дагадаьлча гучадаьлар тхона укхаза планаш кхоачашъяра гIулакх дукха бехктокхам ца хеташ леладелга, царна паччахьалкхен задани—закон долга бокъонца дIахойташ саг воацилга.

Дукха къахьийгар оаха ферма кулгалхошца цхьана из гIалат дIадаккхара никъ лохаш. ВIаштта, массехк ди даьккхар оаха цига из гIулакх кIоаргагIа довза гIерташ дагIаш. Юххера а оахош дIадоладаьча гIулакха духтIадийлар тхо. Тхо цига долхача хана юкъера лаьрхIача ферме дийнахь йоаккхаш хинна шура 800 килограмм яр, хIаьта тхо цига дIакхаьчачул тIехьагIа эзар килограммал тIехъяьлар из. Из темп лохъяьяц цигарча хьайбаш леладераш хIанз а. Районе эггара хьалха КПСС XXIV съезда сийна тIаийца декхараш а квартальни план а тIехкхоачашйир цо.

«Кавказ» колхозо паччахьалкхенна дIатела шура лохарча маьхах ухар цхьан юкъа. Саго хьоа а ца деш иштта хила дезаш санна дисадар из гIулакх. Тха инспектор Дешниев Салман вахар цу ферме. Техкача гучадаьлар цу гIулакхо колхоза мел зе ду, амма из дIаальча ферма кулгалхой ца тешаш селла доккха дар из. ХIаьта шура цIена хилийтара де дезар дукха хIама а дацар. Из чакхдаллалца Салман цигар хьа а ваьлавзар. ХIанз шоаш а раьза ба цу гIулакха ферма болхлой, шурий хьоанал лакха я.

Къаьстта теркам тIабахийта лелабе безаш болх ба продукци йохкача боахамаштеи из дIайечача организацештеи юкъе хулаш йола конфликташ йоагIача тайпара яшхар. Царна юкъе нийсхо лоаттаяр. Дукха нийслу уж моттигаш гурахьа хьувкъам чуэцача хана.

Заготовителаш, кхыбола из продукци дIайиеш бола нах шоашкахьа оазбезам беш, сорт чухьа оттаде гIерташ, моттиг нийслу. Бакъда эшар-дохкара акт оттаяьчул тIехьагIа хала хул уж гIулакхаш къоастаде. Цудухьа из гIулакх цу шин даьна юкъе хинна чакхдалалехьа тIакхача, тахка хьож тхо из болх. Иштта из ца дича дукха ха йоаю цу тайпарча наха: хьо харц ва, со бакъ ва яхаш, шоай балха тIара бувл, зехьа транспорт дIа-хьа хехк. ДIадахача шера дукха хилар уж моттигаш.

Уж дукха ца хилийта профилактика яр — тха эггара хьалхара декхар да. Хоадам болаш, цхьаккха «баьде» моттиг йоацаш массайолча юртбоахама отраслей продукцена контрактаци яьй, оаха, вешта аьлча, продукци дIайохкачоаи из дIаэцачоаи юкъе мел дола гIулакх хоадам болаш къоастадеш йола пункташ йола договораш яьй. Из болх вай республике эггара хьалха чакхбаккха вIаштIехьдаьлар тха. ХIанз уж договораш цар кхоачашдой хьожаш, кулгалхой, специалисташ царех кIоарга кхетаргбола болх беш да тхо.

Тхоай низ, хьинар, кходергдаш оаха а пхе шера программа кхоачашъеча дакъа лацара.

С. ХАМХОЕВ,
МалгIабикерча юртбоахама госинспекце керттера инспектор.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 15—20, Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 23-ча апрелера 26-ча апреле кхаччалца кIезиг-дукха, цкъаза ноагIо морхаш а йолаш, хьалхарча юхьига цхьаццайолча моттигашка тIагIоллaрча лаьттан чкъорах гIор а еш, гIийло мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буйсашка 1—6 градус йIовхал, хьалхарча юхьига 4 градус йIовхалгара 1 градус шелалга кхоачаш, деношка 13—18 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

КЕРДА ХОАМАШ

Ставропольски края кооператораш болча хьоашалгIа баха хиннаб вай республика кооператораш. Къаьстта дукха ха яьккхар цар Арзгирски районе. Цу района ерригача юрташкара тикаши столовеши наха шо-шоашта гIулакх дергдолаш болх вIаштIехьбаьккха я.

Вай кооператорашта яйзар керда прогрессивнегIа йола торговле методаш, Арзгирски кооператораша юртарча йидархошта деш долаш культурни гIулакх, кердача типовой проектах хьалъеш йола тикаши столовеши.

* * *

Нохч - ГIалгIай книжни издательства арахийцад пьесай, интермедей, сценкай, иллей, стихай, сборник. Нохч - ГIалгIай культура Министерствай халкъа творчества ЦIени коллективо из сборник кийчдаьд районий культура учреждениешка вIашагIъехка йолча агитбригадашта долча новкъостала.

Репертуара юкъе да Ленинах, Партех, Даьхенах дола иллеш, стихаш, цул совгIа «Вай мохк Нохч - ГIалгIайче», «Сийдолча маьхкдаьттахочох» яха иллеш.

С. ВОРОНИН.

* * *

Таганроге яхай Нохч - ГIалгIай маIача наьха волейбольни команда. Тренераша В. И. Иванова, М. П. Медведева кулгал а деш 20 апреле дениз 28 апреле кхаччалца къовсам лоаттабергба вай спортсменаша РСФСР Халкъий V спартакиада чемпиона цIи яккхара.

О. ПОГОНЯЙЛОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хьажа, ладувгIа

22 апрель

ТЕЛЕВИДЕНИ:

16.35 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 17.00 — Ленин ваь бІаь цаI шу дизара хетаяь торжественни заседании концерти. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. 20.30 — «Ха» информационни программа. 21.00 — Погодин. Кремлевски куранташ. Горьке цIерагIча Московски художественни академически театра спектакль.

РАДИО

6.30 — Пятилетка къахьегама вахте. Юртабоахама болхлошта йола передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50— Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Ленинах дагадоагIараш» яха беседа (нохчий меттала). 8.40 — Долуханян. «Дукхавеза Ленин» яха контата. 9.00 — Москва. 15.15 — «Шоана кхалнах» яха радножурнал (гIалгIай меттала). 15.35 — Партийни дешар творчески гIулакх да (эрсий меттала). 16.50—«Ялаташ дIадувча коммунисташ» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 16.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.55 — Ленин ваь бІаь цаI шу дизара хетаяь торжественни заседании концерти. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.

23 апрель

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.05 — КПСС XXIV-ча съезда соцамаш кхоачашде. Электромеханически завода коммунисташ болча. 18.15 — Киножурнал. 18.25—Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.50 — Хоамаш, реклама. 18.55 — Юртбоахама знаней школа. Юрта боахамера кхерамзлен техника. 19.20 — «УлахцIено» телевизионни журнал. 19.50— Шоана бераш. 20.00 — Передачай программа. 20.05 — «Ха». Информационни программа. 20.30 — Футболах йола СССР чемпионат. 21.15 — Чиле халкъ Iаьдала керте латт. Телевизионни документальни фильм. 22.00 — Артистически лото. Эстрадни программа. 23.00 — Спортивни передача.

РАДИО:

6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Мехкашкен континенташкен гIолла (гIалгIай меттала). 8.40 — КПСС XXIV-ча съезда соцамаш кхоачашде (нохчий меттала). 8.55 — Ашараш. 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Нохч - гIалгIай телевиденей Радиовещанен инструментальни ансамбль микрофона хьалхашка я. 16.30 — Прогресси, опытти яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Къамаьл ду Грозненски нефтемаслозавода радио общественни редакце (эрсий меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15— «Къона тIехье» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45— Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Ашараш. 18.10 — Иллеца доттагIал долчарна дола концерт (нохчий меттала). 18.40 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретаря — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05090. Заказ № 4139.